

Anmälningssärende
2021-06-15

Ny rapport från Mälardalsrådet om Rekrytering till och från högre utbildning

Mälardalsrådet anmäler sin nya rapport ”Rekrytering till och från högre utbildning i Stockholm-Mälardalsregionen”. Rapporten visar lärosätenas lokala, regionala och storregionala funktionalitet för kompetensförsörjning i Stockholm-Mälardalsregionen och hur väl högskoleutbildade möter den regionala arbetsmarknadens efterfrågan. Särskilt fokus är på utbildningsområdena IT/Data, pedagogiska utbildningar och samhällsbyggare.

Rapporten ”Rekrytering till och från högre utbildning i Stockholm-Mälardalsregionen” har tagits fram under 2020 inom ramen för Mälardalsrådets storregionala samarbete inom strategisk kompetensförsörjning, En Bättre Matchning.

Bland rapportens slutsatser konstateras följande:

- Universitets- och högskoleutbildning bör ses i en lokal-regional kontext. Det finns ett starkt samband vad gäller upptagnings- och avsättningsområde för studenter som utbildas.
- Kvarstannare och återvändare spelar en viktig roll för kompetensförsörjningen – i synnerhet i delregioner utan egen utbildningskapacitet. Ingen delmarknad är sig själv nog, utan samtliga är beroende av andra delar av Stockholm-Mälardalsregionen eller övriga landet för att täcka behoven.
- Rörlighet är en nyckelfaktor för att marknaden ska fungera så bra som möjligt, där begreppet omfattar såväl geografiska som sociala aspekter.

Tack för ditt engagemang för regionen! Vi fortsätter att arbeta för en starkare Stockholm-Mälardalsregion.

Maria Nimvik Stern

Generalsekreterare Mälardalsrådet

Mälardalsrådet driver medlemmarnas frågor för konkreta resultat inom infrastruktur, kompetensförsörjning, innovation, maritim samverkan och internationella jämförelser. Vi samlar Stockholm-Mälardalsregionens kommuner och regioner till en dynamisk mötesplats för politik, näringsliv och akademi.

Läs mer på www.malardalsradet.se

Rekryteringen till och från högre utbildning i Stockholm-Mälardalenregionen

Innehåll:

I korthet	4
1. Inledning	5
1.1 Avgränsning och definitioner	5
2. Rekryteringen TILL högskola	8
2.1 Vem studerar?	9
2.2 Var studerar man?	13
3. Rekryteringen FRÅN högskola	20
3.1 Var arbetar man efter studier?	22
4. Matchning	28
5. Sammanfattande diskussion	33
Källförteckning	37

I korthet

- Universitets- och högskoleutbildning bör ses i en lokal-regional kontext. Det finns ett starkt samband såväl vad gäller upptagnings- som avsättningsområde för de studenter som utbildas.
- Män, utlandsfödda och de med utländsk bakgrund samt de utan förälder med eftergymnasial utbildning är fortsättningsvis underrepresenterade inom den högre utbildningen.
- En mycket hög andel av de som avslutat en högskoleutbildning är sysselsatta inom ett matchande yrke efter avslutade studier, oberoende av studieort eller social bakgrund.
- Stockholm dominerar framväxten av kunskapsintensiva verksamheter och övriga regionen och landet intar roller som nettoexportörer av kvalificerad arbetskraft till huvudstadens arbetsmarknad. Detta inte minst inom högspecialiserade branscher som IT/data men även samhällsbyggare, medan förhållandet är mer balanserat för välfärdsyrken som lärare.
- I många fall gör konkurrensen det svårt för kvalificerade verksamheter att etablera sig eller växa i de mindre arbetsmarknadsregionerna, där många framstår som underförsörjda på akademisk arbetskraft när rekryteringen av nyexaminerade ställs i relation till arbetsmarknadens storlek.
- Kvarstannare och återvändare spelar en viktig roll för kompetensförsörjningen – i synnerhet i delregioner utan egen utbildningskapacitet. Ingen delmarknad är sig självt nog, utan samtliga är beroende av andra delar av Stockholm-Mälarenregionen eller övriga landet för att täcka behoven.
- Rörlighet är en nyckelfaktor för att marknaden ska fungera så bra som möjligt, där begreppet omfattar såväl geografiska som sociala aspekter. Att möjliggöra för så många som möjligt att ta del av utbildningsutbudet och den färdigutbildade kompetensen.

1. Inledning

Närhet till högre utbildning spelar stor roll för studenters val av högskola. Studenter vars föräldrar saknar högskoleutbildning väljer i högre grad att studera i sin hemregion. De flesta, 87 procent, av dem som studerat vid en högskola i Stockholm-Mälardalsregionen arbetar i någon av regionens lokala arbetsmarknadsregioner. Högskolans lokalisering har därmed stor betydelse för den regionala kompetensförsörjningen av kvalificerad arbetskraft och för breddad rekrytering av studerande.

Ovanstående var huvudresultaten i rapporten ”Hur försörjs Östra Mellansveriges arbetsmarknader med högskoleutbildad arbetskraft?” (Sunnergren & Wictorin, 2016). Ett kunskapsunderlag som byggde på registerdata för nära 50 000 individer.

Föreliggande studie syftar till att validera och bygga vidare på fynden. Detta för att bedöma lärosätenas lokala, regionala och storregionala funktionalitet för kompetensförsörjning i Stockholm-Mälardalsregionen och hur väl högskoleutbildade möter den regionala arbetsmarknadens efterfrågan.

Studien har genomförts inom ramen för Mälardalsrådets process En Bättre Matchning, som är ett samarbete kring strategisk kompetensförsörjning i åtta län: Stockholm, Sörmland, Örebro, Västmanland, Uppsala, Gävleborg, Östergötland och Dalarna. Dessa arbetar gemensamt för att få till en bättre matchning mellan arbetsmarknadens behov och högskolornas utbud. Detta genom att bedriva påverkansarbete och opinionsbildning mot den nationella nivån, men också genom dialog och samarbete med lärosäten i Stockholm-Mälardalsregionen.

1.1 Avgränsning och definitioner

Undersökningen baseras på ett urval av registerdata från Statistiska centralbyrån (SCB), bestående av samtliga individer i riket som år 2013 uppnådde summa avklarade högskolepoäng på minst 180 eller mer inom högskolan, dvs. fullföljt motsvarande minst tre års heltidsstudier, och fram till och med hösten 2017 inte hade några fler avklarade högskolepoäng. Urvalet är gjort på samma vis som i Sunnergren & Wictorins studie, men för nyare årtal där 2013 var det senast möjliga examensåret¹ med hänsyn till att statistiskt kunna följa upp studenternas sysselsättningsstatus fyra år efter avslutad utbildning.

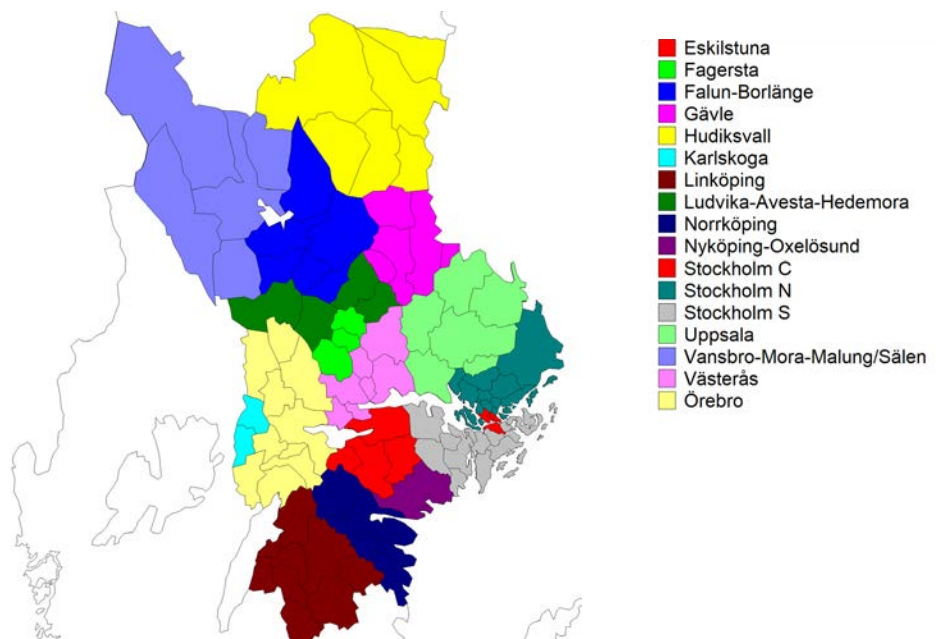
¹ Vid den tidpunkt urvalet gjordes

Analysen görs dels utgående från hela populationen, dels för följande tre utbildningsgrupper:

- IT/data, vilket omfattar yrkena SSYK 2511-2516+2519, dvs Systemanalytiker och IT-arkitekter, Mjukvaru- och systemutvecklare, Utvecklare inom spel och digitala media, Systemtestare och testledare, Systemförvaltare, IT-säkerhetsspecialister och Övriga IT-specialister (samma definition som i SCB:s Trender och prognoser)
- Lärare, vilket omfattar utbildningsinriktningarna SUN 15 G, H, P och S, dvs Lärarutbildning för grundskolans lägre åldrar, Ämneslärarutbildning, allmänna ämnen, Utbildning för lärare i praktisk-estetiskt ämne och Speciallärarutbildning (samma definition som i SCB:s Trender och prognoser)
- Samhällsbyggare, vilket omfattar yrkena SSYK 2142, 2143, 3112 och 3113, dvs Civilingenjörssyrken inom bygg- och anläggning, Civilingenjörssyrken inom elektroteknik, Ingenjörer och tekniker inom bygg- och anläggning samt Ingenjörer och tekniker inom elektroteknik (högskoleutbildade, enligt samma definition som användes i Mälardalsrådets rapport "Bristen på samhällsbyggare inom infrastruktursektorn")

Resultatet redovisas primärt för Stockholm-Mälardalen-regionen samt delregioner inom denna. Med Stockholm-Mälardalen-regionen avses de åtta länen Stockholm, Uppsala, Västmanland, Örebro, Sörmland, Östergötland, Gävleborg och Dalarna. Indelningen i delregioner har gjorts utifrån samma modell som i Sunnergren & Wictorin 2016, kompletterat med en indelning i tre delregioner för Dalarna, som inte ingick i den tidigare studien. Totalt 17 delregioner, som till stor del överlappar med indelningen i FA-regioner och som illustreras i figur 1 nedan.

Figur 1. Karta över regionen och delregionerna

Källa: Samgods basår 2012, Swecos bearbetning

Definitioner

Nedanstående begrepp är centrala i analysen och definieras enligt följande:

Hemregion: Den region man bodde i innan studierna påbörjades.

Studieregion: Den region man bedrev sina studier i, utifrån vanligast förekommande studieort det senaste året i poängregistret.

Arbetsregion: Den region man arbetade i efter studierna, utifrån sysselsättningskommun år 2017.

Återvändare: Individer där hem- och arbetsregion är samma, men studieregionen är en annan.

Kvarstannare: Individer där hem-, studie- och arbetsregion är samma.

Utlandsfödd: Individer som är födda i utlandet, dvs. inte i Sverige.

Utländsk bakgrund: Utlandsfödda samt individer födda i Sverige, med två utrikes födda föräldrar.

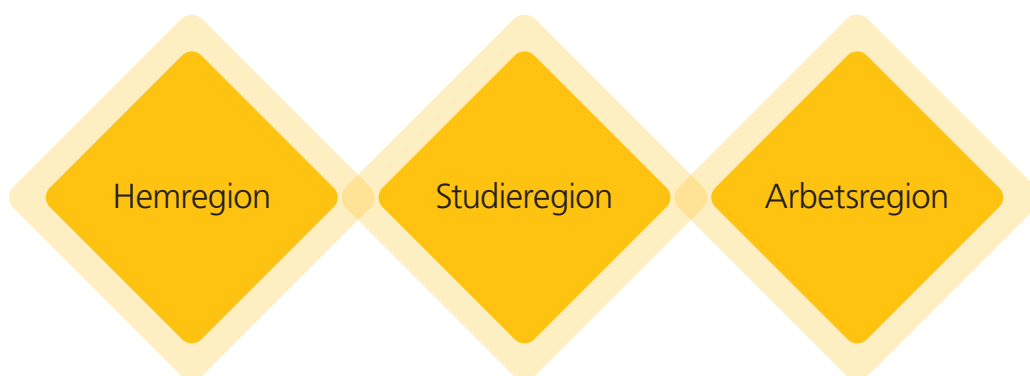
Akademikerbakgrund: Individer med minst en förälder som har en eftergymnasial utbildning.

Sysselsatt: Individer som var registrerade som sysselsatta november 2017.

Matchad: Individer som helt eller delvis hade ett arbete som motsvarade deras utbildning år 2017.

Analysen har ett dubbelriktat geografiskt fokus i den meningen att den både ser till vart individerna tar vägen och varifrån de kommer. Exempelvis kan rekryteringen från hem- till studieregion både betraktas ur hemregionernas (vart tar de vägen) och studieregionernas (varifrån kommer de) perspektiv. Därtill analyseras i vilken grad det finns skillnader beroende av faktorer som ålder, kön, utländsk bakgrund och föräldrars studiebakgrund i de mönster som framträder.

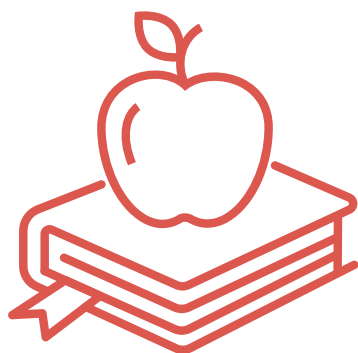
Figur 2. Analysens geografiska fokus

Analysen har ett dubbelriktat geografiskt fokus i den meningen att den både ser till vart individerna tar vägen och varifrån de kommer.

2. Rekryteringen TILL högskola

Stockholm-Mälardalen är landets främsta studieregion och dominerar rekryteringen till den högre utbildningen. Av de studenter som avslutade sina studier år 2013 hade ca 22 000 av totalt 52 529 rekryterats från eller studerat i Stockholm-Mälardalen. Det motsvarar knappt 42 procent av riket, samtidigt som regionens andel av landets befolkning var än större och uppgick till ca 45 procent samma år.

Medan rekryteringen till den högre utbildningen sker brett från hela regionen är studieplatserna koncentrerade till 10 delregioner, med universitetsstäderna Stockholm C, Uppsala, Linköping (med filial i Norrköping) och Örebro i spetsen. Universitetsstäderna var studieregion för över 70 procent av de som avslutade sina studier i Stockholm-Mälardalen år 2013, men hemregion för endast 43 procent av samtliga studenter. Större högskolor finns därtill i Stockholm S (Södertörn), Västerås, Eskilstuna, Gävle och Falun-Borlänge. Dessa stod dock för en något större andel av studenternas hem- än studieregioner. Övriga sju delregioner saknar egen högskola, men har några enstaka studieplatser kopplade till lokala lärocentrum (tabell 1).

Tabell 1. Antal individer som avslutade sin utbildning 2013, per hem- och studieregion

	Samtliga		IT/data		Lärare		Samhällsbyggare	
	Hem-region	Studie-region	Hem-region	Studie-region	Hem-region	Studie-region	Hem-region	Studie-region
Eskilstuna	854	657	16	6	150	148	18	<5
Fagersta	89	30			20		<5	
Falun-Borlänge	854	908	43	18	97	225	40	24
Gävle	850	882	31	13	93	103	34	30
Hudiksvall	594	52	25		69	<5	10	
Karlskoga	181	5	7		27		7	
Linköping	1 537	2 463	68	265	230	302	54	110
Ludvika-Avesta-Hedemora	367	<5	20		47		18	<5
Norrköping	870	834	42	40	132	124	25	26
Nyköping-Oxelösund	308	24	16		44		13	
Stockholm Centralt	4 888	7 532	212	473	517	1 079	124	181
Stockholm Norra	2 933	22	166		313		87	
Stockholm Södra	2 831	2 152	184	59	365	182	84	106
Uppsala	1 735	3 759	102	176	222	457	57	98
Vansbro-Mora-Malung-Sälen	237	<5	9		32		6	
Västerås	1 310	819	57	25	225	85	44	30
Örebro	1 291	1 908	60	42	236	317	36	22
Stockholm-Mälardalen	21 729	22 052	1 058	1 117	2 819	3 025	661	632
Övriga Sverige	28 538	29 896	1 034	992	4 224	4 232	928	993
Uppg. saknas	2 262	581	44	27	253	39	43	7
Totalt	52 529	52 529	2 136	2 136	7 296	7 296	1 632	1 632
Stockholm-Mälardalen som andel av riket	41%	42 %	50%	52%	39%	41%	40%	39%

Koncentrationen till några få studieregioner blir än mer påtaglig sett till utbildningsgrupperna IT/data och samhällsbyggare, medan lärare i högre grad följer det övergripande mönstret (tabell 1).

Inom IT/data dominerar Stockholm C, Linköping och Uppsala, som var studieort för mer än fyra femtedelar av de studerande inom utbildningsområdet i regionen, som i sin tur stod för mer än hälften av landets ”examinerade”² inom IT/data under året. Därtill var hemregion för nästan lika många, vilket återspeglar Stockholm-Mälardalens starka position inom området.

Även samhällsbyggare är en viktig utbildningsgrupp för den expanderande storstadsregionen och förutom Stockholm C, Linköping och Uppsala examinerade även Stockholm S relativt många inom området år 2013. Sammantaget stod dessa fyra delregioner för nästan 80 procent av Stockholm-Mälardalens examinerade samhällsbyggare under året, men regionen som helhet för endast 39 procent av det totala antalet examinerade i riket. En låg andel, beaktat att en stor del av rikets samhällsbyggande sker i Stockholm-Mälardalens regionen. Regionen var samtidigt hemregion för en något större andel av rikets studerande inom utbildningsområdet.

Lärare, som är en väsentligt större utbildningsgrupp än samhällsbyggare och IT/data, examinerades i betydande antal från samtliga 10 delregioner med universitet eller högskola. Flest från Stockholm C, Uppsala, Örebro och Linköping, som var studieregion för 71 procent av de som avslutade sin lärarutbildning i Stockholm-Mälardalens regionen 2013. Regionen stod samtidigt för drygt 41 procent av de examinerade i landet, vilket var ungefär i proportion till befolkningsandelen, och var hemregion för knappt 39 procent av studenterna. I likhet med sjuksköterskor, som är ett annat brett välfärdsyrke, har lärarutbildningen en större regional spridning av utbildningsplatser och en mer decentraliserad efterfrågan än inom snävare specialistområden som IT/data.

2.1. Vem studerar?

Den typiske studenten som avslutade sin utbildning år 2013 var en svenskfödd kvinna strax över 30 år med svenska föräldrar, varav minst en med högre utbildning. Detta gäller såväl i Stockholm-Mälardalens regionen som i övriga landet och oavsett om man ser till fördelning på hem- eller studieregion. Förhållanden som kan knytas till könsmässiga och sociala skillnader redan på grundskole- och gymnasienivå och som innebär att män, utlandsfödda eller de med utländsk bakgrund samt de med föräldrar utan högskoleutbildning är mindre benägna att söka sig till högre utbildning och/eller saknar de meriter eller kvalifikationer som krävs för att vara behörig till, komma in på eller fullfölja sådan utbildning. Kombinationer av dessa bakgrundsfaktorer minskar sannolikheten ytterligare, såsom framgår av tabell 2 nedan.

Den typiske studenten som avslutade sin utbildning år 2013 var en svenskfödd kvinna strax över 30 år med svenska föräldrar, varav minst en med högre utbildning.

² Inom citationstecken, då avklarade poäng inte nödvändigtvis behöver innebära uttag av examen

Tabell 2. Studenter med fördelning på bakgrundsfaktorer efter hem- resp. studieregion

Ålder och kön	Hemregion				Studieregion		
	20-25 år	26-30 år	>30 år		20-25 år	26-30 år	>30 år
Sthlm-Mälärreg - kvinnor	16 %	20 %	28 %	100 %	16 %	20 %	28 %
Sthlm-Mälärreg - män	9 %	14 %	11 %		9 %	14 %	12 %
Övriga Sverige - kvinnor	17 %	20 %	28 %		17 %	20 %	28 %
Övriga Sverige - män	10 %	14 %	11 %		10 %	14 %	11 %

Födelseland och kön	Hemregion			Studieregion	
	Svenskfödd	Utrikesfödd		Svenskfödd	Utrikesfödd
Sthlm-Mälärreg - kvinnor	58 %	7 %		57 %	8 %
Sthlm-Mälärreg - män	31 %	4 %		31 %	4 %
Övriga Sverige - kvinnor	60 %	6 %		59 %	6 %
Övriga Sverige - män	32 %	3 %		32 %	3 %

Utländsk bakgrund och kön	Hemregion			Studieregion	
	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund		Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund
Sthlm-Mälärreg - kvinnor	53 %	12 %		52 %	13 %
Sthlm-Mälärreg - män	29 %	6 %		28 %	7 %
Övriga Sverige - kvinnor	57 %	9 %		54 %	11 %
Övriga Sverige - män	31 %	4 %		29 %	6 %

Föräldrars utbildning och födelseland	Hemregion			Studieregion	
	Svenskfödd	Utrikesfödd		Svenskfödd	Utrikesfödd
Sthlm-Mälärreg - högskoleutb	52 %	4 %		50 %	4 %
Sthlm-Mälärreg - ej högskoleutb	31 %	3 %		30 %	3 %
Sthlm-Mälärreg - uppg saknas	6 %	4 %		7 %	5 %
Övriga Sverige - högskoleutb	49 %	3 %		48 %	3 %
Övriga Sverige - ej högskoleutb	36 %	3 %		35 %	3 %
Övriga Sverige - uppg saknas	6 %	3 %		8 %	3 %

Föräldrars utbildning och bakgrund	Hemregion			Studieregion	
	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund		Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund
Sthlm-Mälärreg - högskoleutb	49 %	6 %		48 %	6 %
Sthlm-Mälärreg - ej högskoleutb	28 %	7 %		27 %	6 %
Sthlm-Mälärreg - uppg saknas	5 %	5 %		5 %	7 %
Övriga Sverige - högskoleutb	48 %	4 %		47 %	4 %
Övriga Sverige - ej högskoleutb	34 %	5 %		33 %	5 %
Övriga Sverige - uppg saknas	5 %	4 %		5 %	6 %

Som framgår av tabell 2 har Stockholm-Mälärregionen en något större andel studenter som är utrikesfödda eller har utländsk bakgrund än vad övriga landet har. Regionen har därtill en något högre andel studenter som har förälder med akademikerbakgrund än övriga landet. Skillnaderna kan i båda fallen åtminstone delvis knytas till en generell högre förekomst av utlandsfödda/utländsk bakgrund och akademiker i Stockholm-Mälärregionen. Det är med andra ord inte givet att den sociala snedrekryteringen skiljer sig i Stockholm-Mälärregionen från övriga landet.

För att klargöra om så är fallet behöver andelarna ställas i relation till respektive grupps befolkningsandel. Det ger en bättre indikation och innebär att om kvoten mellan exempelvis andelen utlandsfödda bland de som avslutade sin utbildning år 2013 och

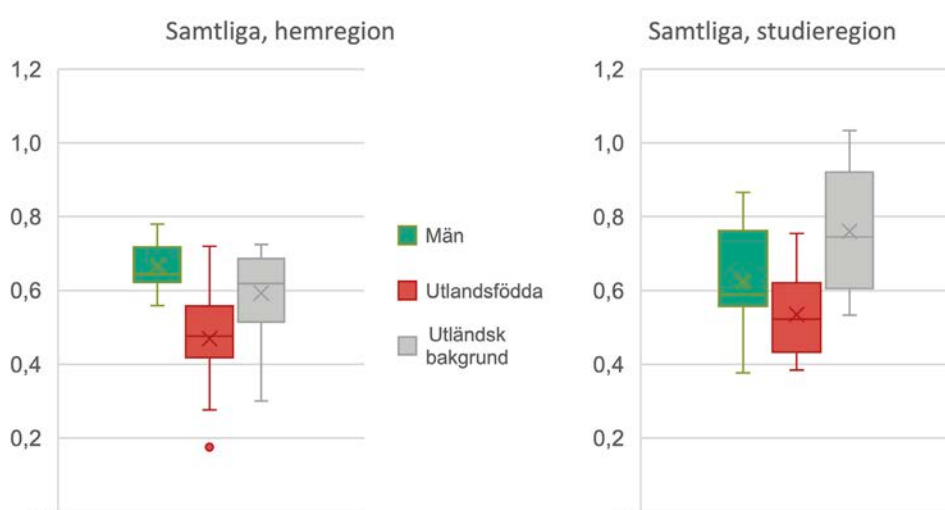
andelen utlandsfödda i totalbefolkningen 20-49³ år i regionen har värdet 1, så råder ingen snedrekrytering. Om värdet understiger ett är gruppen underrepresenterad och om värdet överstiger 1 är gruppen överrepresenterad.

Jämförelser för faktorerna kön, födelseland och utländsk bakgrund visar att framför allt utlandsfödda, men även män och de med utländsk bakgrund, är klart underrepresenterade bland de som avslutade sin högre utbildning 2013. Värdena ligger på 0,5-0,7 i såväl Stockholm-Mälardalenregionen som övriga landet. Detta innebär samtidigt att kvinnor, svenskfödda och de med svensk bakgrund i motsvarande grad är överrepresenterade.⁴

Som framgår av figur 3 varierar värdet en hel del mellan delregionerna samt ligger något lägre med avseende på hemregion än studieregion. Endast i ett fall nås värdet 1 och det för de med utländsk bakgrund och studieort i Falun-Borlänge. Hemregioner utan egen högskola har generellt en större snedrekrytering med avseende på födelseland och en liknande tendens finns för hemregioner med en nyare/mindre högskola. Ett liknande mönster kan iakttas för snedrekryteringen av män och kan relateras till en svagare utbildningstradition i dessa delregioner. Erfarenheten är också att snedrekryteringen är större till prestigeutbildningar med högt sökandetryck, vilka ofta återfinns på de äldre och större universiteten och högskolorna.

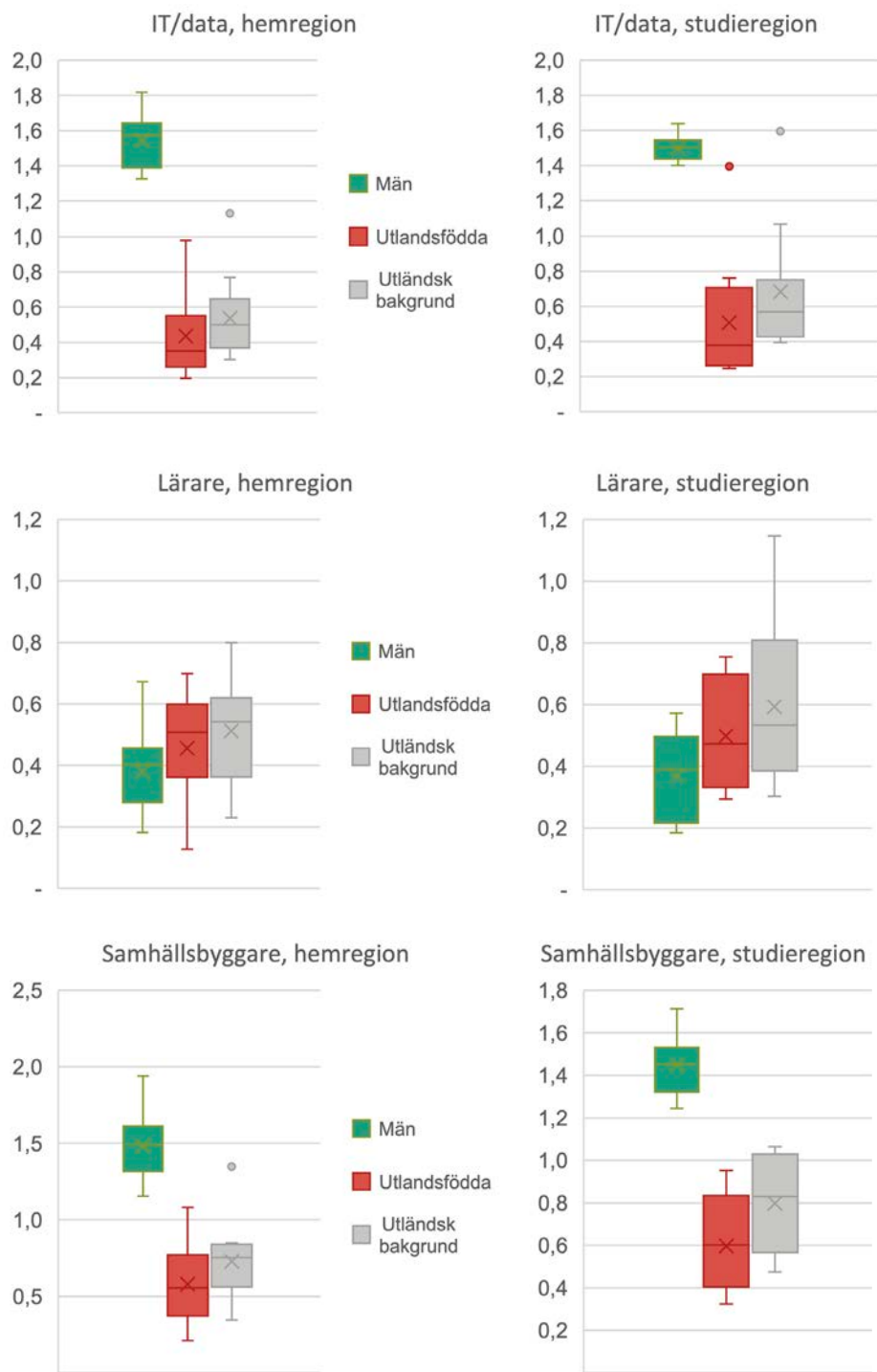
Figur 3. Rekryteringskvoter för män, utlandsfödda och de med utländsk bakgrund. 1 = i proportion till respektive grupps andel av totalbefolkningen 20-49 år. Lådagrammet visar medianvärdet, undre och övre kvartilen samt minimum och maximum för de 17 delregionerna i Stockholm-Mälardalenregionen.

³ Åldersintervallet är valt med hänsyn till att det främst är i dessa åldrar rekrytering till högre utbildning sker

⁴ Det finns även skillnader i övergången från gymnasium till högskola samt genomströmning, dvs hur snabbt man fullföljer sin utbildning, men ligger utanför denna studies avgränsning.

Figur 4. Rekryteringskvoter för män, utlandsfödda och de med utländsk bakgrund för respektive utbildningsgrupp. 1 = i proportion till respektive grupps andel av totalbefolkningen 20-49 år. Lådagrammet visar medianvärdet, undre och övre kvartilen samt minimum och maximum för de 17 delregionerna i Stockholm-Mälardalenregionen. Observera att en överrepresentation om värdet 2 motsvarar en underrepresentation om värdet 0,5, dvs. skalan ska inte betraktas linjärt utan i relation till talet 1, som motsvarar en proportionerlig andel.

Snedrekryteringen är än mer påtaglig bland utbildningsgrupperna (figur 4), men skiljer sig också delvis från det övergripande mönstret. Inom IT/data och samhällsbyggnad är män kraftigt överrepresenterade, men underrepresenterade bland lärare där kvinnor således är överrepresenterade. Ett traditionellt könsmonster, där män i högre grad arbetar inom tekniska yrken och kvinnor inom välfärdsvyrken. Män fortsätter dominera produktionen och kvinnorna reproduktionen i samhället. Utlandsfödda och de med utländsk bakgrund är underrepresenterade inom alla tre utbildningsområden, men framför allt inom IT/data.

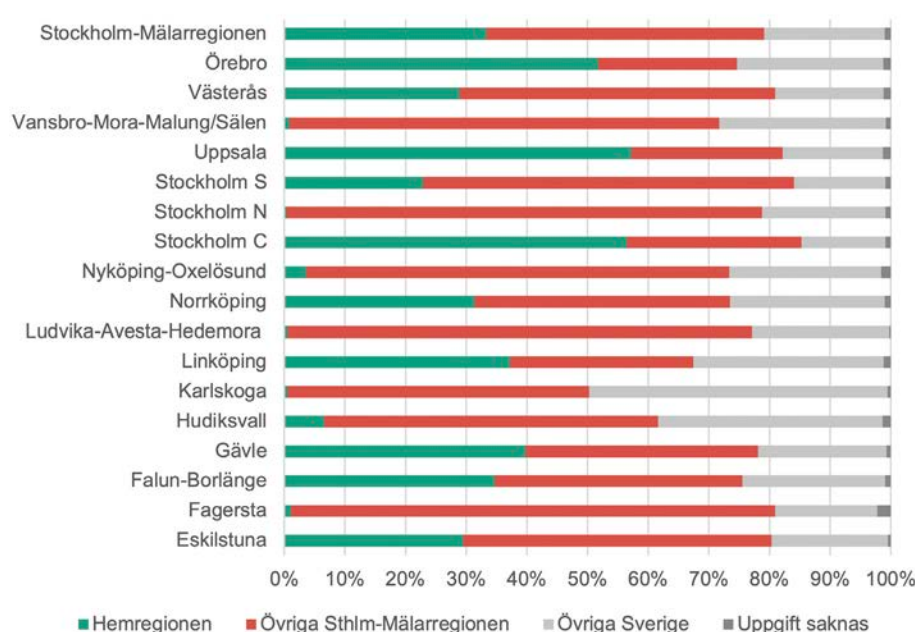
Därtill kan noteras att åldersprofilen är något yngre för de som år 2013 avslutade utbildning inom IT/data och samhällsbyggnad än för lärare och samtliga utexaminerade. Inom IT/data och samhällsbyggnad är det också en högre andel som har minst en förälder med högre utbildning, dvs. akademikerbakgrund. Dessa mönster gäller såväl i Stockholm-Mälardalenregionen som i övriga landet, dvs. är strukturellt snarare än regionalt betingade.

Snedrekrytering kan innebära att människors potential inte till fullo tas tillvara och att en mångfald av influenser och förebilder som speglar befolkningens sammansättning delvis uteblir i arbetslivet. Samtidigt är snedrekryteringen även en konsekvens av individers egna ansträngningar och val av inriktning, dvs. kan inte per definition tas som uttryck för diskriminering. Likväl finns en lång väg att gå mot ett mer jämnt rekryteringsmönster till den högre utbildningen i Stockholm-Mälardalenregionen såväl som i riket i stort.

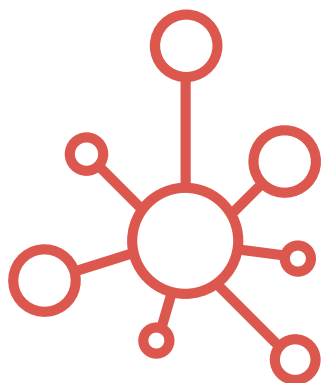
2.2. Var studerar man?

En tredjedel av de med hemregion i någon av Stockholm-Mälardalenregionens delregioner har studerat i sin egen hemregion. 46 procent har studerat i någon annan delregion i Stockholm-Mälardalenregionen och en femtedel har studerat i övriga Sverige. Mönstret skiljer sig emellertid åt beroende på delregion. De med hemregion utan egen högskola har av naturliga skäl i högre grad studerat i övriga Stockholm-Mälardalenregionen medan de med hemregion med många utbildningsplatser i högre grad studerat på hemmaplan. I gränsregioner som Karlskoga och Hudiksvall är det därtill en större andel som studerat i övriga Sverige, företrädesvis i närliggande städer som Karlstad respektive Sundsvall (figur 5). Av de med hemregion i övriga Sverige har 14 procent studerat i Stockholm-Mälardalenregionen och då framför allt i någon av de större universitetsstäderna Stockholm, Uppsala, Linköping eller Örebro.

Snedrekrytering kan innebära att människors potential inte till fullo tas tillvara och att en mångfald av influenser och förebilder som speglar befolkningens sammansättning delvis uteblir i arbetslivet.

Figur 5. För varje hemregion, andel av rekryterade studenter per studieregion. Observera att värden för Stockholm-Mälardalenregionen utgör ett delregionalt genomsnitt, dvs inte refererar till hela Stockholm-Mälardalenregionen som hemregion.

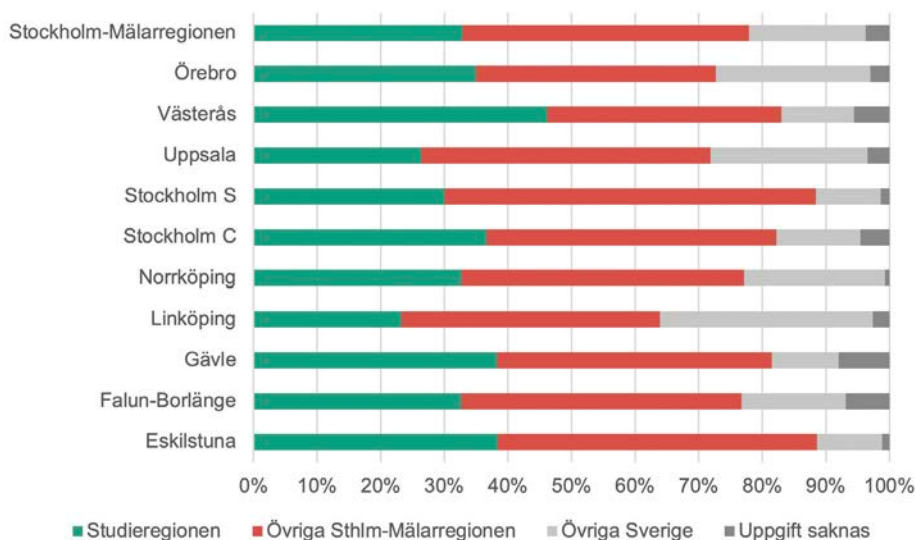

Ser man till studieort (figur 6 och tabell 3) framträder samma mönster för Stockholm-Mälarenregionen som helhet. En tredjedel av studenterna rekryteras i genomsnitt från studieorten, 45 procent från övriga Stockholm-Mälarenregionen och en knapp femtedel från övriga landet. Utan uppdelningen av Stockholms län på tre delregioner skulle dock andelen lokalt rekryterade vara väsentligt högre och i alla studieorter sker rekryteringen från övriga Stockholm-Mälarenregionen till stor del från närliggande delregioner. Avståndet spelar med andra ord stor roll i rekryteringen till den högre utbildningen.

I mindre högskoleregioner som Västerås, Eskilstuna och Norrköping är andelen lokalt rekryterade högre än andelen som studerat i den egna hemregionen, vilket torde bero på att antalet lokala studieplatser är färre än antalet studerande från delregionerna. Delregioner med endast några få utbildningsplatser har ofta en hög andel lokalt rekryterade, men det finns även exempel på det motsatta. På motsvarande vis har flera större studieorter en högre andel rekryterade från övriga Stockholm-Mälarenregionen och övriga landet, framför allt Linköping och Uppsala. Utbudet av studieplatser spelar med andra ord en viktig roll i rekryteringen till den högre utbildningen, naturligt nog.

De med studieregion i övriga Sverige som rekryterats från Stockholm-Mälarenregionen har främst kommit från Stockholm C och Stockholm N samt Linköping och därutöver tämligen jämnt fördelat från övriga större delregioner. Dessa utgjorde 14 procent av övriga landets examinerade år 2013 medan övriga landets andel av Stockholm-Mälarenregionens examinerade uppgick till 18 procent.

Figur 6. För varje studieregion med universitet/högskola, andel av rekryterade studenter per hemregion. Observera att värden för Stockholm-Mälarenregionen utgör ett delregionalt genomsnitt, dvs inte refererar till hela Stockholm-Mälarenregionen som studieregion.

Tabell 3. För varje studieregion med universitet/högskola, andel av rekryterade studenter per hemregion

Hemregion	Studieregion											
	Eskilstuna	Falun-Borlänge	Gävle	Linköping	Norrköping	Stockholm C	Stockholm S	Uppsala	Västerås	Örebro	Stockholm-Mälarenregionen	Övriga Sverige
Eskilstuna	38 %	2 %	1 %	2 %	5 %	1 %	2 %	2 %	6 %	4 %	3 %	1 %
Fagersta	1 %	2 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	2 %	1 %	0 %	0 %
Falun-Borlänge	1 %	33 %	4 %	2 %	1 %	1 %	1 %	3 %	1 %	2 %	3 %	1 %
Gävle	1 %	4 %	38 %	2 %	1 %	1 %	1 %	3 %	1 %	1 %	3 %	1 %
Hudiksvall	0 %	3 %	14 %	1 %	1 %	0 %	1 %	2 %	1 %	1 %	2 %	1 %
Karlskoga	1 %	0 %	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	3 %	0 %	0 %
Linköping	1 %	1 %	0 %	23 %	20 %	1 %	1 %	2 %	1 %	4 %	5 %	2 %
Ludvika-Avesta-Hedemora	1 %	11 %	2 %	1 %	0 %	0 %	1 %	1 %	2 %	2 %	1 %	0 %
Norrköping	1 %	0 %	1 %	8 %	33 %	1 %	1 %	1 %	1 %	2 %	3 %	1 %
Nyköping-Oxelösund	3 %	0 %	1 %	2 %	5 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	0 %
Stockholm C	5 %	3 %	2 %	6 %	3 %	37 %	33 %	9 %	4 %	5 %	19 %	2 %
Stockholm N	2 %	2 %	5 %	5 %	2 %	18 %	14 %	9 %	6 %	3 %	10 %	2 %
Stockholm S	12 %	2 %	2 %	4 %	3 %	17 %	30 %	5 %	4 %	3 %	11 %	1 %
Uppsala	2 %	2 %	9 %	2 %	1 %	2 %	2 %	26 %	7 %	1 %	6 %	1 %
Vansbro-Mora-Malung/Sälen	1 %	8 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	1 %	1 %	1 %	0 %
Västerås	19 %	3 %	1 %	3 %	2 %	2 %	2 %	4 %	46 %	6 %	5 %	1 %
Örebro	1 %	1 %	1 %	3 %	1 %	1 %	1 %	2 %	2 %	35 %	4 %	1 %
Stockholm-Mälarenregionen	89 %	77 %	82 %	64 %	77 %	82 %	89 %	72 %	83 %	73 %	78 %	14 %
Övriga Sverige	10 %	16 %	11 %	34 %	22 %	13 %	10 %	25 %	11 %	24 %	18 %	81 %
Uppgift saknas	1 %	7 %	8 %	3 %	1 %	5 %	1 %	4 %	6 %	3 %	4 %	5 %
Total	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Utifrån de som avslutade sin utbildning 2013 förefaller kvinnor vara mer benägna att studera i sin egen hemregion än män, vilket kan relateras till utbildningsutbudet. Utbildningar inom välfärdsyrken, där kvinnor är överrepresenterade, erbjuds som regel mer decentraliserat än tekniska utbildningar, där män är överrepresenterade. I de större universitetsregionerna, med brett utbildningsutbud, är skillnaderna därför inte heller lika påtagliga mellan könen vad gäller val av studieort (tabell 4).

Studerande med minst en högskoleutbildad förälder är på motsvarande vis mer rörliga än studerande med föräldrar utan akademisk bakgrund, förutom i de större universitetsorterna, och överlappar med könsmönstret. Det är med andra ord kvinnor med föräldrar utan högskoleutbildning som förefaller mest benägna att studera i hemregionen och dessa återfinns i betydande grad inom utbildningar inriktade på välfärdsyrken som lärare.

För utrikesfödda respektive svenskfödda samt de med respektive utan utländsk bakgrund går inte lika tydliga skillnader i rekryteringsmönster att iaktta, förutom i vissa delregioner. För de med hemregion i Stockholm S och Västerås, samt i viss mån även Falun-Borlänge, har de som är utlandsfödda eller har utländsk bakgrund i väsentligt högre grad studerat på hemmaplan än de som är svenskfödda eller har svensk bakgrund. I övriga delregioner är skillnaderna mer begränsade (tabell 4).

Tabell 4. Gruppvisa skillnader i var man studerat, bland de som avslutade sin utbildning 2013. Värdet 1 = samma andel.
Exempel: Av studerande med hemregion i Eskilstuna uppgår andelen män som studerat i hemregionen till 0,6 av motsvarande andel för kvinnor, dvs är 40 procent lägre.

Samtliga Hemregion (lodrät), studerat i ...	Män/kvinnor			Eftergymn utb förälder Ja/Nej			Utrikesfödd/ svenskfödd			Utländsk bakgrund Ja/Nej		
	Hemregionen	Övriga Sthlm- Mälarenregionen	Övriga Sverige	Hemregionen	Övriga Sthlm- Mälarenregionen	Övriga Sverige	Hemregionen	Övriga Sthlm- Mälarenregionen	Övriga Sverige	Hemregionen	Övriga Sthlm- Mälarenregionen	Övriga Sverige
Eskilstuna	0,6	1,2	1,3	0,6	1,2	1,4	1,1	1,1	0,6	1,0	1,1	0,7
Fagersta		0,9	1,8		1,0	1,4		1,3			1,3	
Falun-Borlänge	0,7	1,1	1,4	0,5	1,4	1,4	1,3	1,0	0,5	1,4	1,0	0,5
Gävle	0,7	1,2	1,2	0,6	1,7	1,0	0,9	0,9	1,2	0,9	0,9	1,5
Hudiksvall	0,1	1,2	0,9	0,2	1,0	1,3	0,9	1,0	1,1	0,7	1,1	1,0
Karlskoga		0,7	1,2		1,0	1,0		0,9	1,1		1,0	1,0
Linköping	1,1	0,8	1,3	1,0	0,9	1,2	1,0	1,1	0,9	1,0	1,2	0,9
Ludvika-Avesta-Hedemora		1,0	1,1	0,7	0,9	1,7		1,0	0,9		1,1	0,6
Norrköping	0,7	1,1	1,2	0,7	1,2	1,3	0,9	1,0	1,0	0,9	1,1	1,0
Nyköp/Oxelösund	0,3	1,1	0,9	0,8	0,9	1,4	1,3	1,0	1,1	1,0	0,9	1,5
Stockholm C	1,0	0,8	1,2	1,0	0,9	1,4	1,0	1,2	0,7	1,0	1,4	0,6
Stockholm N	0,2	1,0	1,2	0,3	0,9	1,4		1,1	0,5		1,1	0,5
Stockholm S	0,6	1,1	1,3	0,6	1,1	1,3	1,5	0,9	0,7	1,9	0,9	0,5
Uppsala	1,1	0,9	0,9	1,0	0,8	1,4	1,1	0,9	0,7	1,1	1,0	0,8
Vansbro-Mora-Malung/Sälen		0,9	1,4		0,9	1,3		0,7	1,9		0,8	1,6
Västerås	0,8	1,0	1,2	0,8	1,0	1,5	1,6	0,8	0,5	1,6	0,9	0,5
Örebro	0,8	1,4	1,1	0,7	1,8	1,3	1,2	0,9	0,8	1,1	0,8	0,9

Utbildningsgrupperna IT/data, lärare och samhällsbyggare följer i stort det övergripande mönstret, men med en större andel som studerat i hemregionen bland lärare och en lägre för utbildade inom IT/data och samhällsbyggnad (tabell 5). Vissa delregioner saknar dock helt studieplatser (i ett fall även studenter) inom ett eller flera utbildningsområden (se även tabell 1). Som redan konstaterats är utbildningen inom IT/data och samhällsbyggnad mer koncentrerad än lärarutbildningen och den högre utbildningen generellt. Detta medför en större konkurrens om utbildningsplatserna i de större studieregionerna där utbildningarna ges och en lägre andel lokalt rekryterade i exempelvis Linköping. Inom IT/data är det därtill en större andel från övriga landet som utbildat sig i Stockholm-Mälarenregionen, av de som avslutade sin utbildning 2013.

Tabell 5. För varje utbildningsområde samt hem- och studieregion, fördelning av studenter utifrån var hemregionens studenter studerat respektive studieregionens studenter rekryterats från.

IT/data Hem-/studieregion	Andel av hemregionens studenter som studerat i...					Andel av studieregionens studenter som rekryterats från...				
	Hemregionen	Övriga Sthlm-Mälarenregionen	Övriga Sverige	Uppg. saknas	Total	Hemregionen	Övriga Sthlm-Mälarenregionen	Övriga Sverige	Uppg. saknas	Total
Eskilstuna	6 %	44 %	50 %		100 %	17 %	67 %	17 %		100 %
Fagersta										
Falun-Borlänge	19 %	63 %	19 %		100 %	44 %	33 %	22 %		100 %
Gävle	13 %	65 %	19 %	3 %	100 %	31 %	38 %	15 %	15 %	100 %
Hudiksvall		80 %	20 %		100 %					
Karlskoga		57 %	43 %		100 %					
Linköping	71 %	10 %	19 %		100 %	18 %	49 %	33 %		100 %
Ludvika-Avesta-Hedemora		90 %	10 %		100 %					
Norrköping	29 %	50 %	19 %	2 %	100 %	30 %	38 %	30 %	3 %	100 %
Nyköping-Oxelösund		69 %	31 %		100 %					
Stockholm C	67 %	23 %	9 %	0 %	100 %	30 %	54 %	14 %	2 %	100 %
Stockholm N		87 %	11 %	2 %	100 %					
Stockholm S	9 %	78 %	12 %	1 %	100 %	29 %	64 %	7 %		100 %
Uppsala	56 %	25 %	15 %	5 %	100 %	32 %	47 %	20 %	1 %	100 %
Vansbro-Mora-Malung/Sälen		44 %	56 %		100 %					
Västerås	23 %	61 %	16 %		100 %	52 %	40 %	8 %		100 %
Örebro	28 %	40 %	28 %	3 %	100 %	40 %	31 %	24 %	5 %	100 %
Stockholm-Mälarenregionen	30 %	53 %	15 %	1 %	100 %	29 %	50 %	20 %	1 %	100 %
Övriga Sverige		21 %	78 %	1 %	100 %		16 %	81 %	3 %	100 %
Total		52 %	46 %	1 %	100 %		50 %	48 %	2 %	100 %

Lärare Hem-/studieregion	Andel av hemregionens studenter som studerat i...					Andel av studieregionens studenter som rekryterats från...				
	Hemregionen	Övriga Sthlm-Mälarenregionen	Övriga Sverige	Uppg. saknas	Total	Hemregionen	Övriga Sthlm-Mälarenregionen	Övriga Sverige	Uppg. saknas	Total
Eskilstuna	52 %	40 %	8 %	0 %	100 %	53 %	43 %	4 %	1 %	100 %
Fagersta		85 %	15 %	0 %	100 %					
Falun-Borlänge	64 %	26 %	10 %	0 %	100 %	28 %	51 %	20 %	1 %	100 %
Gävle	57 %	37 %	6 %	0 %	100 %	51 %	38 %	9 %	2 %	100 %
Hudiksvall	3 %	61 %	33 %	3 %	100 %	67 %	33 %	0 %	0 %	100 %
Karlskoga		37 %	63 %	0 %	100 %					
Linköping	50 %	31 %	18 %	0 %	100 %	38 %	34 %	25 %	2 %	100 %
Ludvika-Avesta-Hedemora		83 %	17 %	0 %	100 %					
Norrköping	42 %	46 %	12 %	0 %	100 %	44 %	45 %	10 %	0 %	100 %
Nyköping-Oxelösund		84 %	16 %	0 %	100 %					
Stockholm C	77 %	17 %	6 %	0 %	100 %	37 %	49 %	13 %	2 %	100 %
Stockholm N		92 %	8 %	0 %	100 %					
Stockholm S	25 %	68 %	7 %	0 %	100 %	50 %	43 %	7 %	1 %	100 %
Uppsala	74 %	16 %	8 %	2 %	100 %	36 %	38 %	23 %	2 %	100 %
Vansbro-Mora-Malung/Sälen		75 %	25 %	0 %	100 %					
Västerås	29 %	60 %	10 %	0 %	100 %	78 %	16 %	5 %	1 %	100 %
Örebro	71 %	17 %	12 %	0 %	100 %	53 %	26 %	18 %	4 %	100 %
Stockholm-Mälarenregionen	44 %	44 %	11 %	0 %	100 %	41 %	41 %	15 %	2 %	100 %
Övriga Sverige		11 %	88 %	0 %	100 %		7 %	88 %	4 %	100 %
Total		41 %	58 %	1 %	100 %		39 %	58 %	3 %	100 %

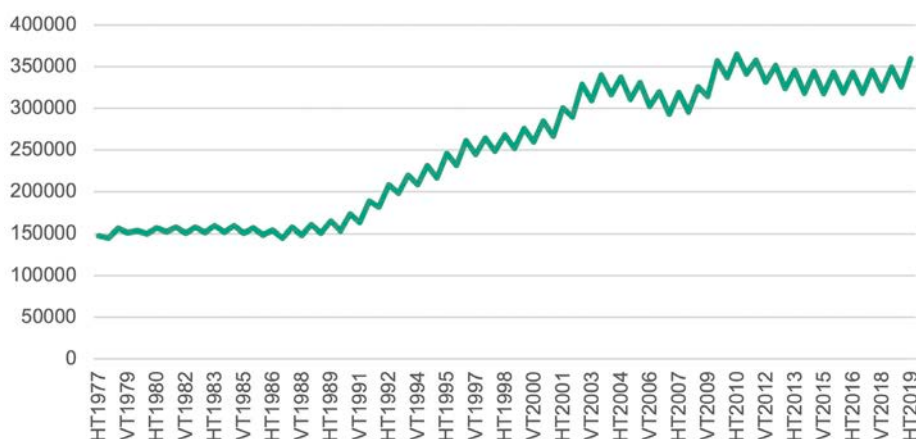
Samhällsbyggare Hem-/studieregion	Andel av hemregionens studenter som studerat i...					Andel av studieregionens studenter som rekryterats från...				
	Hemregionen	Övriga Sthlm- Mälarenregionen	Övriga Sverige	Uppg. saknas	Total	Hemregionen	Övriga Sthlm- Mälarenregionen	Övriga Sverige	Uppg. saknas	Total
Eskilstuna	0 %	67 %	33 %	0 %	100 %	0 %	75 %	25 %	0 %	100 %
Fagersta	0 %	75 %	25 %	0 %	100 %					
Falun-Borlänge	30 %	30 %	40 %	0 %	100 %	50 %	42 %	8 %	0 %	100 %
Gävle	35 %	47 %	18 %	0 %	100 %	40 %	30 %	30 %	0 %	100 %
Hudiksvall	0 %	60 %	40 %	0 %	100 %					
Karlskoga	14 %	29 %	57 %	0 %	100 %					
Linköping	46 %	24 %	30 %	0 %	100 %	23 %	43 %	32 %	3 %	100 %
Ludvika-Avesta-Hedemora	0 %	83 %	11 %	6 %	100 %					
Norrköping	24 %	36 %	40 %	0 %	100 %	23 %	54 %	23 %	0 %	100 %
Nyköping-Oxelösund	0 %	77 %	23 %	0 %	100 %					
Stockholm C	50 %	37 %	13 %	0 %	100 %	34 %	50 %	12 %	3 %	100 %
Stockholm N	0 %	76 %	23 %	1 %	100 %					
Stockholm S	38 %	48 %	14 %	0 %	100 %	30 %	62 %	7 %	1 %	100 %
Uppsala	49 %	30 %	19 %	2 %	100 %	29 %	50 %	20 %	1 %	100 %
Vansbro-Mora-Malung/Sälen	0 %	50 %	50 %	0 %	100 %					
Västerås	34 %	50 %	14 %	2 %	100 %	50 %	30 %	13 %	7 %	100 %
Örebro	28 %	28 %	44 %	0 %	100 %	45 %	23 %	32 %	0 %	100 %
Stockholm-Mälarenregionen	31 %	46 %	23 %	1 %	100 %	32 %	48 %	18 %	2 %	100 %
Övriga Sverige		12 %	87 %	0 %	100 %		15 %	82 %	3 %	100 %
Total		39 %	61 %	0 %	100 %		41 %	57 %	3 %	100 %

De mönster som redovisats i detta kapitel skiljer sig inte i någon avgörande mening mot de som redovisades av Sunnergren & Wictorin 2016. Fortsättningsvis gäller att närhet till högre utbildning spelar stor roll för studenter val av högskola, även om det skiljer sig åt mellan individer och utbildningsinriktningar. Fortsättningsvis gäller även att den sociala snedrekryteringen till den högre utbildningen är betydande.

Antalet studieplatser har ökat något mellan de år som analyserades då respektive nu, men mer begränsat om hänsyn tas till befolknings-tillväxten och utflödet från landets gymnasieskolor. Antalet studieplatser ökade kraftigt i samband med högskoleutbyggnaden efter den ekonomiska krisen på 1990-talet, för att därefter plana ut under 2000-talet. Även i det nya millenniet har högskoleutbildningen emellertid haft en tydlig arbetsmarknadspolitisk koppling. Antalet registrerade studenter minskade under konjunkturuppgången 2002-2007, men nådde en ny topp efter finanskrisen 2008-2009.

Figur 7. Registrerade studenter vid landets universitet och högskolor.

Källa: UKÄ

Under konjunkturuppgången 2012-2018 minskade antalet studenter ånyo, i takt med att arbetsmarknaden förbättrades, för att åter börja stiga under konjunkturavmattningen 2019. Att andelen ungdomar med grundläggande högskolebehörighet sjönk efter införandet av den nya gymnasieskolan (GY 2011) kan också ha bidragit till minskningen.⁵ Under 2020 och den nu rådande Coronakrisen har såväl antalet ansökningar som antagna studenter satt nya rekord inför höstterminen. Antagningarna har ökat med nästan nio procent eller drygt 21 800 personer jämfört med hösten 2019. Samtidigt har antalet behöriga sökande ökat med nästan 51 500 och uppgick till över 400 000.⁶ Konkurrensen om studieplatserna har således ökat, vilket framför allt drabbar de grupper som redan har en svag ställning på utbildningsmarknaden.

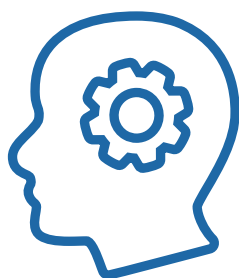
Under 2020 och den nu rådande Coronakrisen har såväl antalet ansökningar som antagna studenter satt nya rekord inför höstterminen. Antagningarna har ökat med nästan nio procent eller drygt 21 800 personer jämfört med hösten 2019. Samtidigt har antalet behöriga sökande ökat med nästan 51 500 och uppgick till över 400 000.

⁵ UKÄ (2018): Rekrytering till högre utbildning från Sveriges län och kommuner

⁶ UHR (2020): Antagning till högre utbildning höstterminen 2020

3. Rekryteringen FRÅN högskola

Stockholm-Mälarenregionen rekryterar fler från högskolan än till högskolan, dvs har en större efterfrågan på högutbildad arbetskraft än vad den egna utbildningskapaciteten förmår täcka. Av de som avslutade sin utbildning år 2013 var det nästan 1 800 fler som arbetade i regionen år 2017 än som studerat i den.

Underskottet härrör främst till Stockholms centrala och norra delregioner, men även Västerås. Övriga större studieorter har däremot samtliga ett överskott jämfört med hur många som hade studieorten som arbetsort fyra år efter avslutade studier (tabell 6). Detta speglar ett känt mönster, där Stockholm dominerar framväxten av kunskapsintensiva verksamheter och övriga regionen och landet intar roller som nettoexportörer av kvalificerad arbetskraft till huvudstadens arbetsmarknad. Detta inte minst inom högspecialiserade branscher som IT/data, men även samhällsbyggare, medan förhållandet är mer balanserat för lärare.

Tabell 6. Antal individer som avslutade sin utbildning 2013, per arbets- och studieregion

	Samtliga		IT/data		Lärare		Samhällsbyggare	
	Arbets-region	Studie-region	Arbets-region	Studie-region	Arbets-region	Studie-region	Arbets-region	Studie-region
Eskilstuna	575	657	5	6	132	148	6	<5
Fagersta	61	30	<5		17		<5	
Falun-Borlänge	607	908	22	18	88	225	26	24
Gävle	653	882	12	13	84	103	11	30
Hudiksvall	317	52	<5		45	<5	<5	
Karlskoga	132	5	<5		30		<5	
Linköping	1 372	2 463	124	265	211	302	68	110
Ludvika-Avesta-Hedemora	203	<5			34		23	<5
Norrköping	766	834	10	40	145	124	19	26
Nyköping-Oxelösund	216	24	<5		47		<5	
Stockholm C	11 117	7 532	941	473	747	1 079	361	181
Stockholm N	1 793	22	34		347		32	
Stockholm S	2 061	2 152	45	59	423	182	83	106
Uppsala	1 638	3 759	55	176	238	457	55	98
Vansbro-Mora-Malung/Säl	122	<5			24		<5	
Västerås	1 032	819	17	25	227	85	47	30
Örebro	1 136	1 908	34	42	247	317	27	22
Stockholm-Mälarenregionen	23 801	22 052	1 307	1 117	3 086	3 025	770	632
Övriga Sverige	24 570	29 896	814	992	4 119	4 232	852	993
NA	4 158	581	15	27	91	39	10	7
Totalt	52 529	52 529	2 136	2 136	7 296	7 296	1 632	1 632

Detta innebär inte nödvändigtvis att det råder ett utbudsöverskott på kvalificerad arbetskraft i övriga Stockholm-Mälarenregionen. I många fall gör konkurrensen från Stockholm det svårt för kvalificerade verksamheter att etablera sig eller växa i de mindre delregionerna, om de inte kan erbjuda lika goda verksamhets- eller arbetsvillkor. Utbildning är dock en lagstadgad verksamhet i alla kommuner, vilket ger ett mer decentraliserat lokaliseringsmönster för lärare.

Om man ställer inflödet från den högre utbildningen i relation till arbetsmarknadens storlek, med avseende på relevanta yrkesgrupper, framgår att inflödet i Stockholm-Mälarenregionen uppgår till endast två procent men i övriga landet till tre procent av arbetsmarknaden (tabell 7). För de delregioner, Stockholm C och Västerås, som har en större rekrytering från än till högskolan, är inflödet i relation till arbetsmarknaden dock lika stort som i övriga landet. Detsamma gäller Linköping, Uppsala och Örebro, som har ett större utbud av studieplatser i förhållande till arbetsmarknadens storlek. Eskilstuna framstår som mest balanserad i detta avseende medan övriga delregioner framstår som underförsörjda på kvalificerad arbetskraft.

Tabell 7. Antal individer som avslutade sin utbildning 2013, per arbets-/studieregion i relation till arbetsmarknadens storlek

	Samtliga		IT/data		Lärare		Samhällsbyggare	
	Arbets-region	Studie-region	Arbets-region	Studie-region	Arbets-region	Studie-region	Arbets-region	Studie-region
Eskilstuna	3 %	3 %	1 %	1 %	5 %	6 %	0 %	0 %
Fagersta	2 %	1 %	3 %		5 %		0 %	
Falun-Borlänge	2 %	3 %	2 %	1 %	3 %	8 %	1 %	1 %
Gävle	2 %	3 %	1 %	1 %	3 %	4 %	0 %	1 %
Hudiksvall	2 %	0 %	0 %		2 %	0 %	0 %	
Karlskoga	2 %	0 %	1 %		5 %		0 %	
Linköping	3 %	5 %	3 %	6 %	4 %	6 %	1 %	1 %
Ludvika-Avesta-Hedemora	2 %	0 %			3 %		1 %	0 %
Norrköping	2 %	3 %	1 %	3 %	5 %	4 %	0 %	1 %
Nyköp/Oxelösund	2 %	0 %	1 %		5 %		0 %	
Stockholm C	3 %	2 %	2 %	1 %	4 %	6 %	1 %	1 %
Stockholm N	2 %	0 %	1 %		4 %		0 %	
Stockholm S	2 %	3 %	1 %	2 %	5 %	2 %	1 %	1 %
Uppsala	3 %	6 %	2 %	7 %	4 %	8 %	1 %	1 %
Vansbro-Mora-Malung/Säl	2 %	0 %			3 %		0 %	
Västerås	3 %	2 %	1 %	1 %	6 %	2 %	1 %	0 %
Örebro	3 %	4 %	2 %	2 %	5 %	6 %	0 %	0 %
Stockholm-Mälarenregionen	2 %	2 %	2 %	2 %	4 %	4 %	1 %	1 %
Övriga Sverige	3 %	3 %	2 %	2 %	4 %	4 %	1 %	1 %
Totalt	3 %	3 %	2 %	2 %	4 %	4 %	1 %	1 %

Avsaknad av egen kapacitet inom den högre utbildningen gör det svårare att rekrytera den kompetens som behövs och konkurrensen är som nämnts hård i rekryteringen från de större studieorterna. Detta märks inte minst inom IT/data och samhällsbyggnad, där den senare framstår som generellt underförsörjd i relation till arbetsmarknadens storlek, medan det för lärare finns ett betydligt större inflöde i samtliga delregioner. Likväl talas det i den allmänna debatten ofta mer om lärarbristen än om bristen på kvalificerad arbetskraft inom IT/data och samhällsbyggnad.

3.1 Var arbetar man efter studier?

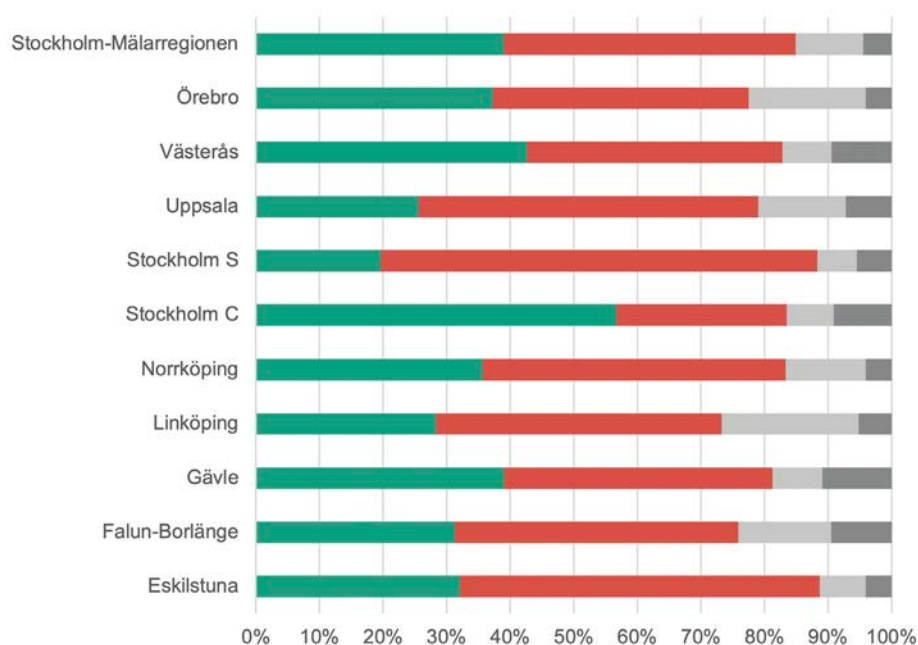
En närmare analys av var de som avslutade sin utbildning år 2013 arbetade fyra år senare visar att hela 85 procent av de som studerat i Stockholm-Mälardalenregionen också arbetade i regionen. Nästan 40 procent arbetade i samma delregion som de studerat i, vilket understryker den lokala utbildningskapacitetens betydelse i rekryteringen av högutbildade (figur 8, tabell 8).

Andelarna skiljer sig emellertid rätt mycket mellan delregionerna. Bortsett från delregioner med endast ett fåtal studieplatser varierade andelen med arbete i samma delregion som studierna bedrivits i från 20 procent i Stockholm S till 57 procent i Stockholm C. I realiteten är Stockholm C den huvudsakliga sysselsättningsregionen även för de som studerat i Stockholm S, då 52 procent av de som studerat i den senare hade sitt arbete i den förra fyra år efter avslutade studier. Av övriga universitetsorter hade Örebro 37 procent kvar i arbete på orten fyra år efter avslutade studier, medan Linköping och Uppsala hade en betydligt lägre andel, 28 resp. 26 procent.

Ett stort antal examinerade i relation till den lokala arbetsmarknaden är förklaringen till den lägre andelen i Linköping och Uppsala. Bland de mindre högskoleorterna varierar andelen från drygt 30 procent i Falun-Borlänge och Eskilstuna till 36 procent i Norrköping, 39 procent i Gävle och 43 procent i Västerås. Sambandet mellan den lokala högskoleutbildningen och den lokala arbetsmarknaden förefaller således vara starkast i huvudstaden, medan övriga delregioner i högre grad utbildar för andra marknader än den lokala och då företrädesvis den regionala.

Sambandet mellan den lokala högskoleutbildningen och den lokala arbetsmarknaden förefaller således vara starkast i huvudstaden, medan övriga delregioner i högre grad utbildar för andra marknader än den lokala och då företrädesvis den regionala.

Figur 8. För varje studieregion med universitet/högskola, andel av rekryterade per arbetsregion. Observera att värden för Stockholm-Mälardalenregionen utgör ett delregionalt genomsnitt, dvs inte refererar till hela Stockholm-Mälardalenregionen som studieregion.

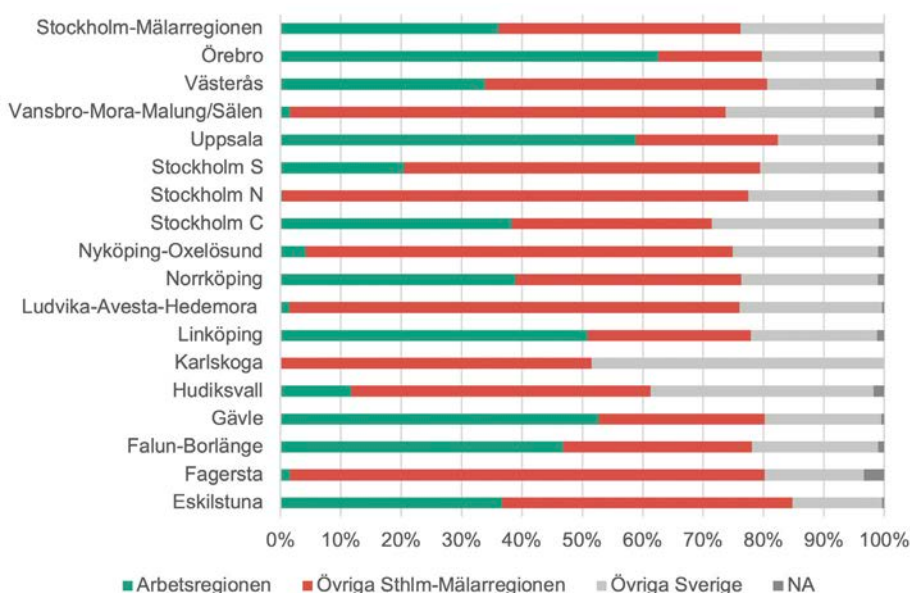

Tabell 8. För varje studieregion med universitet/högskola, fördelning av studenter som avslutade sin utbildning år 2013 på arbetsregion år 2017

Arbetsregion	Studieregion											
	Eskilstuna	Falun-Borlänge	Gävle	Linköping	Norrköping	Stockholm C	Stockholm S	Uppsala	Västerås	Örebro	Stockholm-Mälardalenregionen	Övriga Sverige
Eskilstuna	32 %	1 %	1 %	1 %	3 %	1 %	1 %	1 %	5 %	3 %	2 %	0 %
Fagersta	1 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	2 %	0 %	0 %	0 %
Falun-Borlänge	1 %	31 %	3 %	1 %	1 %	1 %	1 %	2 %	1 %	1 %	2 %	0 %
Gävle	0 %	4 %	39 %	1 %	0 %	0 %	0 %	2 %	1 %	1 %	2 %	0 %
Hudiksvall	0 %	2 %	9 %	0 %	1 %	0 %	0 %	1 %	0 %	0 %	1 %	0 %
Karlskoga	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	3 %	0 %	0 %
Linköping	1 %	1 %	1 %	28 %	21 %	1 %	1 %	2 %	0 %	3 %	5 %	1 %
Ludvika-Avesta-Hedemora	1 %	9 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	2 %	1 %	1 %	0 %
Norrköping	1 %	1 %	1 %	7 %	36 %	0 %	1 %	1 %	1 %	2 %	3 %	1 %
Nyköping-Oxelösund	4 %	0 %	0 %	1 %	4 %	0 %	1 %	1 %	0 %	0 %	1 %	0 %
Stockholm C	13 %	9 %	10 %	24 %	12 %	57 %	52 %	32 %	14 %	15 %	36 %	10 %
Stockholm N	2 %	3 %	3 %	2 %	1 %	10 %	10 %	6 %	3 %	2 %	6 %	1 %
Stockholm S	11 %	2 %	3 %	4 %	2 %	11 %	20 %	3 %	3 %	3 %	7 %	1 %
Uppsala	1 %	2 %	9 %	2 %	1 %	2 %	1 %	26 %	7 %	1 %	6 %	1 %
Vansbro-Mora-Malung/Sälen	0 %	6 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %
Västerås	19 %	3 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	3 %	43 %	5 %	4 %	1 %
Örebro	2 %	2 %	1 %	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %	2 %	37 %	4 %	1 %
Stockholm-Mälardalenregionen	89 %	76 %	81 %	73 %	83 %	83 %	88 %	79 %	83 %	78 %	81 %	19 %
Övriga Sverige	7 %	15 %	8 %	22 %	13 %	7 %	6 %	14 %	8 %	18 %	11 %	73 %
Uppgift saknas	4 %	10 %	11 %	5 %	4 %	9 %	6 %	7 %	10 %	4 %	7 %	8 %
Total	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

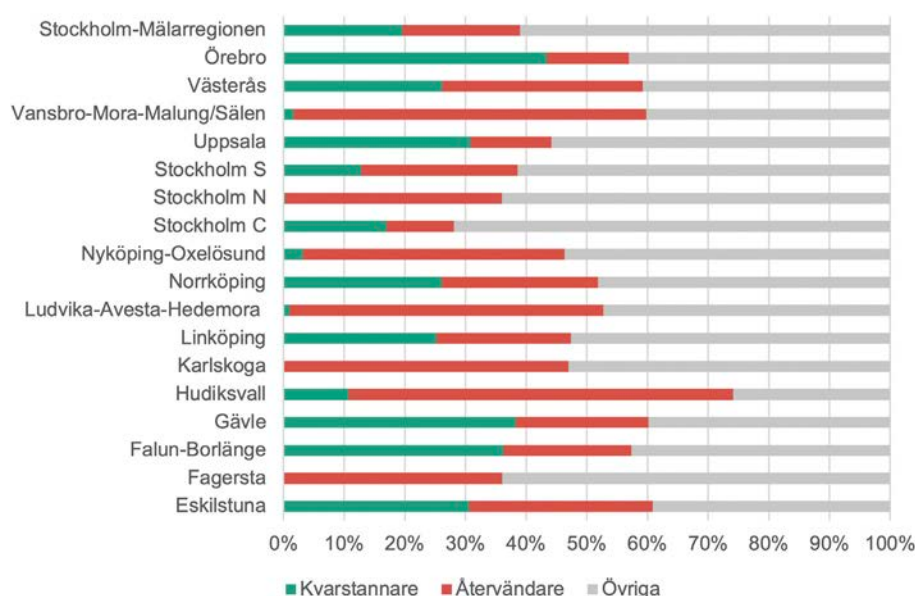
Sett utifrån arbetsregion (figur 9) är det dock Örebro och Uppsala som har den klart högsta andelen lokalt rekryterade av de som avslutade sin högskoleutbildning år 2013 (63 resp. 59 procent), medan Stockholm C ligger på en betydligt lägre andel (38 procent). Detta har att göra med arbetsmarknadernas storlek i relation till den lokala utbildningskapaciteten, som är betydligt större i de förra än i den senare. Stockholm C rekryterar så pass många att det – trots en hög andel som stannar kvar och arbetar i delregionen efter avslutade studier – även krävs en omfattande rekrytering från såväl övriga Stockholm-Mälardalenregionen som övriga landet. Även Linköping, Gävle och Falun-Borlänge har en hög andel, kring 50 procent, lokalt rekryterade, medan delregionerna i genomsnitt ligger på 36 procent samt därtill rekryterar 40 procent från övriga Stockholm-Mälardalenregionen och 24 procent från övriga landet.

Figur 9. För varje arbetsregion, andel av rekryterade per studieregion. Observera att värden för Stockholm-Mälardalenregionen utgör ett delregionalt genomsnitt, dvs inte refererar till hela Stockholm-Mälardalenregionen som arbetsregion.

En annan vinkling på temat är hur många som studerat i sin hemregion och sedan stannat kvar och arbetat i den ("kvarstannare") samt hur många som studerat i en annan region än hemregionen, men sedan återvänt för att arbeta i hemregionen ("återvändare"). Här visar det sig att andelen kvarstannare är störst i Örebro, följt av Falun-Borlänge och Gävle, och i genomsnitt uppgår till 20 procent i Stockholm-Mälardalenregionen (figur 10). Andelen återvändare är i sin tur störst i Hudiksvall – hela 63 procent av rekryteringen – följt av Vansbro-Mora-Malung/Sälen. Andelen återvändare är generellt hög i delregioner utan egen högskola och uppgår till 19 procent för Stockholm-Mälardalenregionen i genomsnitt. Sammantaget står kvarstannarna och återvändarna för ca 40 procent av rekryteringen från den högre utbildningen till arbetsmarknaderna i Stockholm-Mälardalenregionen.

Figur 10. För varje arbetsregion, andel av rekryterade fördelat på "kvarstannare", "återvändare" och övriga.

Av de tre utbildningsgrupperna är det IT/data som har den högsta andelen lokalt rekryterade.

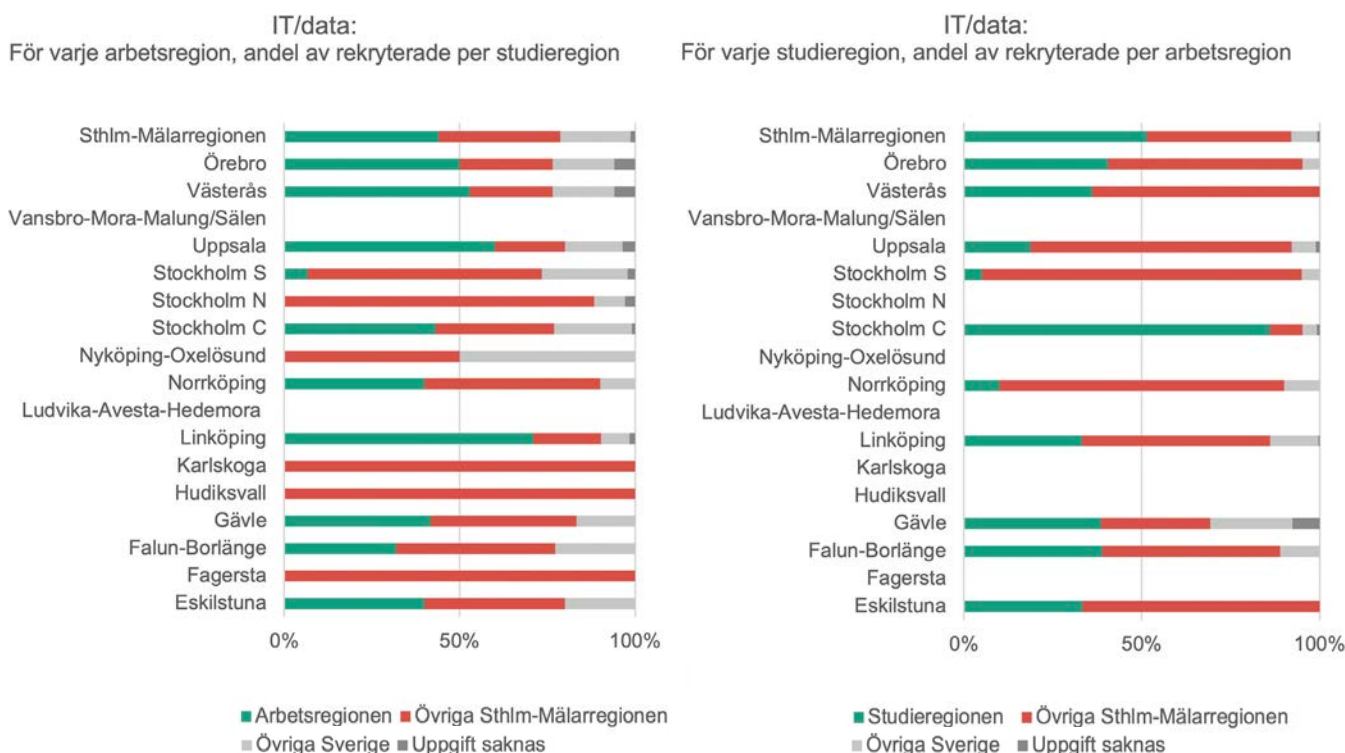
Av de tre utbildningsgrupperna är det IT/data som har den högsta andelen lokalt rekryterade, vare sig man ser till arbets- eller studieregion (44 resp. 51 procent) såsom framgår av figur 11. Rekryteringen är starkt koncentrerad till Stockholm C, där hela 86 procent av de som studerat i delregionen också jobbar kvar i den fyra år efter avslutade studier. Även övriga större studieorter har en hög andel lokalt rekryterade till den lokala arbetsmarknaden inom IT/data, men betydligt lägre sett till det totala flödet från studieregion till arbetsregion. I dessa utbildas således långt fler än vad som blir kvar på den lokala arbetsmarknaden och överskottet hamnar till stor del i Stockholm. I de minsta delregionerna har så få rekryterats att det är svårt att alls tala om mönster. Dock är det en uppenbar utmaning för dessa att få tag på högutbildad kompetens inom IT/data till följd av såväl avsaknad av egen utbildning som den starka koncentrationen till och konkurrensen från de större delregionerna, inte minst Stockholm.

Bland lärare är det en ungefär lika hög andel som arbetsregionerna i genomsnitt rekryterat lokalt från studieorten resp. av studenterna som stannar kvar och arbetar på studieorten, 43 resp. 44 procent. Av studieorterna med betydande utbildningskapacitet inom området sticker Västerås ut med hela 80 procent av studenterna kvar i arbete i delregionen fyra år efter avslutad utbildning (figur 11). Den lokala rekryteringen är dock stor i samtliga arbetsregioner med utbildningskapacitet inom området, men i de flesta fall försörjer studieregionerna även de mindre delregionerna med lärarkompetens.

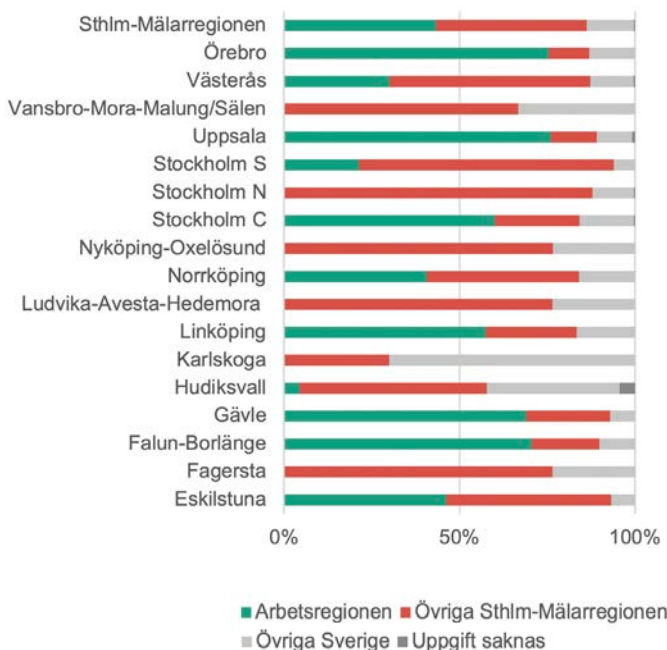
Samhällsbyggarna har den lägsta andelen lokalt rekryterade till arbete, i genomsnitt 33 procent sett till arbetsregion och 40 procent sett till studieregion. Av studieregionerna har Stockholm C och Västerås högst andel, 65 resp. 63 procent, medan Gävle (55 procent), Linköping (54 procent) och Uppsala (47 procent) har högst andel lokalt rekryterade som arbetsregion. Inom detta kompetensområde finns också det största beroendet av rekrytering från övriga landet, som stod för 29 procent av Stockholm-Mälarsregionens rekrytering och i flera delregioner, Eskilstuna, Fagersta, Karlskoga m fl, så mycket som hälften av de som rekryterats till arbetsregionerna (figur 11). Utflödet av examinerade från Stockholm-Mälarsregionen till övriga landet ligger samtidigt på en betydligt lägre nivå och uppgår bara till 13 procent av antalet studerande som avslutade sin utbildning 2013. Detta indikerar sammantaget en brist på studieplatser inom samhällsbyggnad i Stockholm-Mälarsregionen.

Utflödet av examinerade från Stockholm-Mälarsregionen till övriga landet ligger samtidigt på en betydligt lägre nivå och uppgår bara till 13 procent av antalet studerande som avslutade sin utbildning 2013.

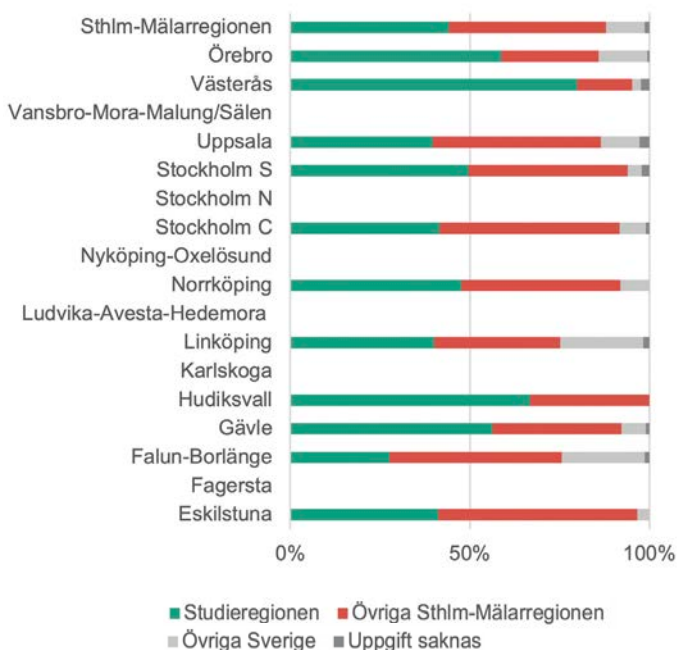
Figur 11. För varje utbildningsområde och arbets-/studieregion, andel av rekryterade per studie-/arbetsregion

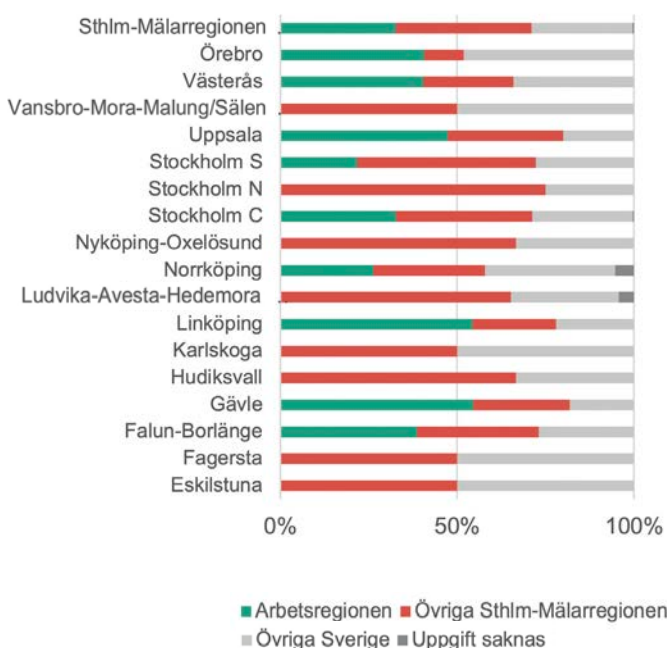
Lärare:
För varje arbetsregion, andel av rekryterade per studieregion

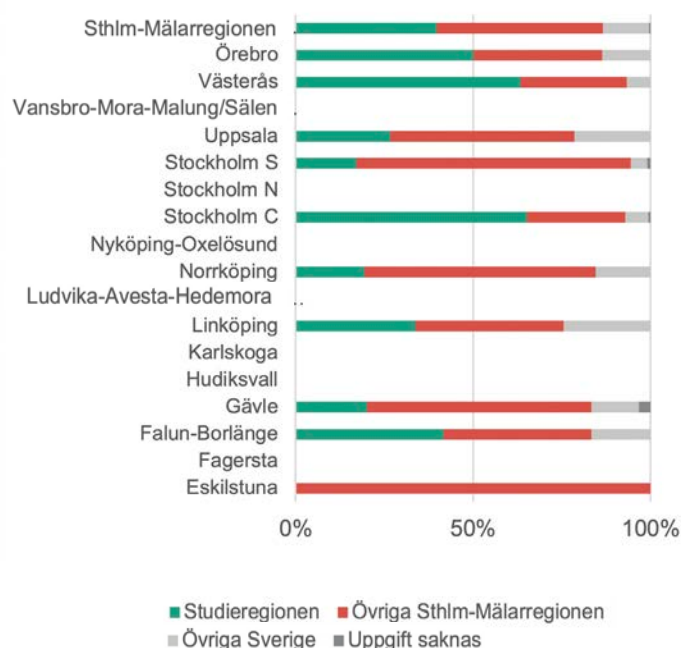
Lärare:
För varje studieregion, andel av rekryterade per arbetsregion

Samhällsbyggare:
För varje arbetsregion, andel av rekryterade per studieregion

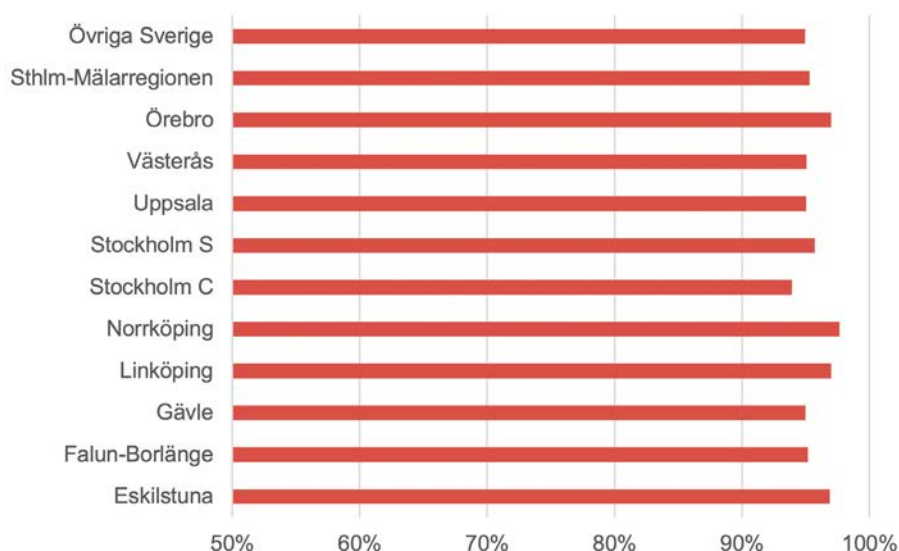
Samhällsbyggare
För varje studieregion, andel av rekryterade per arbetsregion

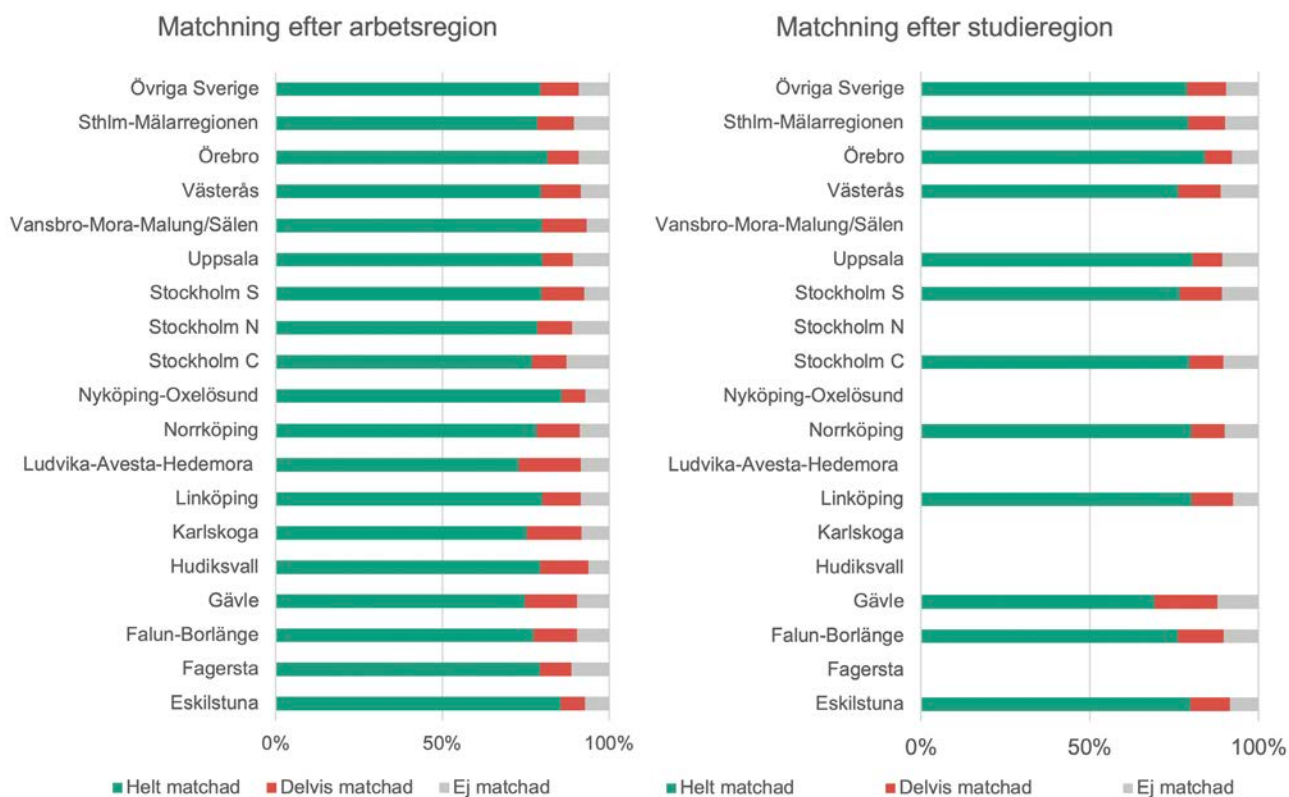
4. Matchning

De flesta av de som avslutade sin högskoleutbildning år 2013 var i arbete år 2017. Detta gäller både de som studerat i Stockholm-Mälardalenregionen och de som studerat i övriga Sverige (figur 12). För samtliga studieregioner var mer än 90 procent av de examinerade i arbete fyra år efter avslutade studier. Sannolikheten till arbete är således mycket hög efter en avslutad högskoleutbildning och svarar mot näringslivets utveckling mot ett allt högre kunskapsinnehåll och högre krav på arbetskraftens kompetens.

Figur 12. Andel sysselsatta år 2017 av de som avslutade sin utbildning 2013, efter studieregion

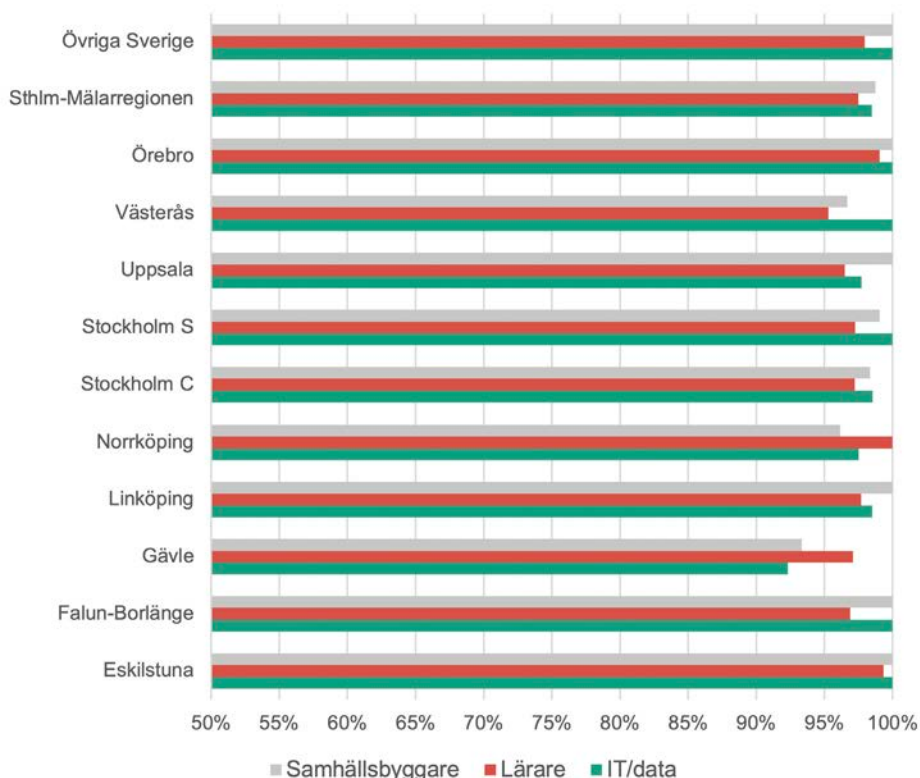
En hög andel hade därtill ett arbete som helt eller delvis motsvarade deras utbildning, 78-79 respektive 11-12 procent i Stockholm-Mälardalenregionen beroende av om man ser till arbets- eller studieregion och ungefär samma som i övriga Sverige (figur 13). Matchningen mellan utbildning och arbete är således generellt god och det gäller i samtliga delregioner, med reservation för studieregioner med få utbildningsplatser där enstaka individer får stort genomslag. Sysselsättningsgraden och matchningen är generellt hög, men den senare är något högre bland kvinnor än män. Däremot är skillnaderna i små mellan de med och de utan utländsk bakgrund samt de med och de utan förälder med akademisk bakgrund. Något som talar för att det finns outnyttjad potential i en breddad rekrytering till den högre utbildningen, då underrepresenterade grupper matchas på likvärdig nivå mot arbetsmarknaden (tabell 9).

Figur 13. Matchning efter arbets-/studieregion, för samtliga som avslutade sin utbildning 2013**Tabell 9.** Matchning efter bakgrundsfaktorer, för de som avslutade sin utbildning 2013

	Sysselsatta	Helt matchad	Delvis matchad	Ej matchad
Sthlm-Mälarenreg-kvinnor	98 %	81 %	9 %	10 %
Sthlm-Mälarenreg-män	98 %	73 %	14 %	12 %
Övriga Sverige-kvinnor	98 %	82 %	10 %	9 %
Övriga Sverige-män	98 %	73 %	16 %	11 %
Sthlm-Mälarenreg-utländsk bakgrund	97 %	77 %	12 %	11 %
Sthlm-Mälarenreg-ej utländsk bakgrund	98 %	79 %	11 %	10 %
Övriga Sverige-utländsk bakgrund	97 %	78 %	12 %	10 %
Övriga Sverige-ej utländsk bakgrund	98 %	80 %	11 %	9 %
Sthlm-Mälarenreg-föräldrar med eftergymn utb	98 %	78 %	11 %	11 %
Sthlm-Mälarenreg-föräldrar utan eftergymn utb	99 %	79 %	11 %	10 %
Övriga Sverige-föräldrar med eftergymn utb	98 %	79 %	12 %	9 %
Övriga Sverige-föräldrar utan eftergymn utb	98 %	80 %	11 %	9 %
Sthlm-Mälarenreg-hemvändare	98 %	79 %	11 %	10 %
Sthlm-Mälarenreg-ej hemvändare	98 %	78 %	11 %	11 %
Övriga Sverige-hemvändare	98 %	82 %	9 %	9 %
Övriga Sverige-ej hemvändare	98 %	79 %	12 %	9 %

Även bland utbildningsgrupperna IT/data, lärare och samhällsbyggare är sysselsättningsgraden generellt hög för de som avslutade sin utbildning år 2013. Samtliga studieregioner och utbildningsområden ligger klart över 90 procent.

Figur 14. Andel sysselsatta efter studieregion och utbildningsgrupp

Matchningen varierar däremot i högre grad bland delregionerna, vilket delvis beror på ett osäkrare underlag.⁷ Detta gäller framför allt inom IT/data, där flera delregioner har en väsentligt lägre matchningsgrad än genomsnittet för Stockholm-Mälaren. I mångt och mycket är det Stockholm N med Kista som drar upp värdet för Stockholm-Mälaren som helhet sett till arbetsregion och Stockholm C sett till studieregion. Linköping och Norrköping har också en hög matchningsgrad inom IT/data både som arbets- och studieregioner medan Karlskoga och Hudiksvall utmärker sig som arbetsregioner med hög matchning. Bland lärare är matchningsgraden överlag mycket hög bland de som avslutade sin utbildning 2013. Detta gäller i samtliga studie- och arbetsregioner. Så även bland samhällsbyggare, om än med fler som är "delvis matchade" (figur 15). Man bör dock vara försiktig i jämförelser mellan utbildningsgrupperna, med hänvisning till osäkerheterna i dataunderlaget.

⁷ Data saknas i detta avseende för relativt många individer och i vissa delregioner är antalet observationer få. Fördelningen på helt/delvis matchade och övriga har gjorts på basen av de individer för vilka det finns data. Beräkningen av andelen matchade är därtill betydligt mer robust för legitimationsyrken som lärare än inom IT/data och samhällsbyggnad.

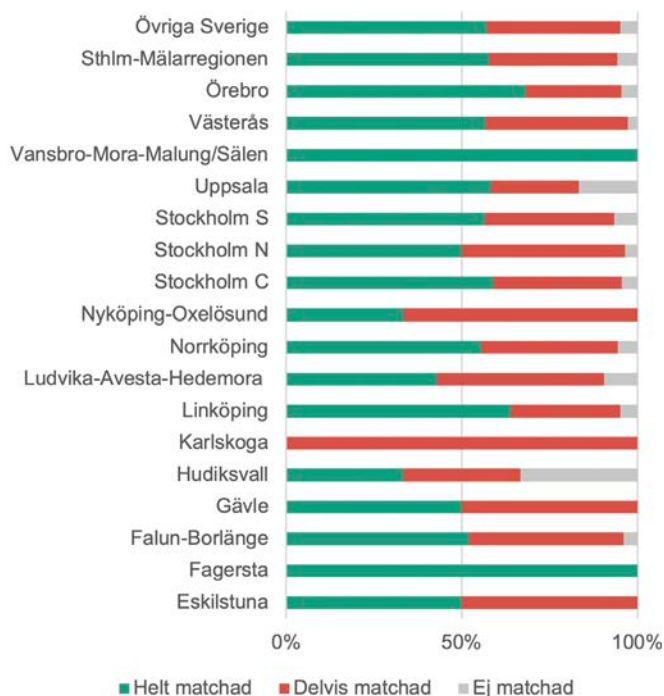

Figur 15. Matching efter arbets-/studieregion, per utbildningsgrupp

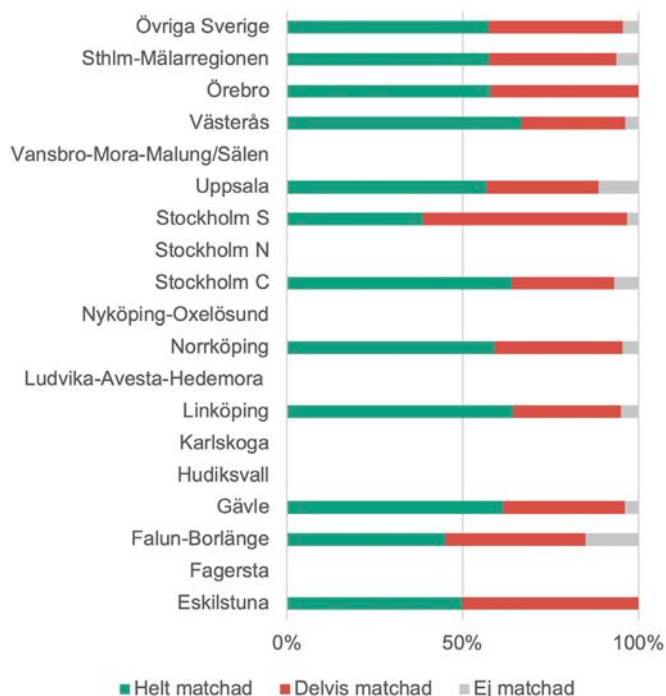

Samhällsbyggare
Matchning efter arbetsregion

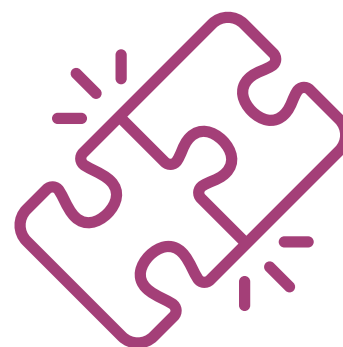
Samhällsbyggare
Matchning efter studieregion

5. Sammanfattande diskussion

Sunnergren & Wictorin konstaterade 2016 att ett motiv för att etablera högskoleutbildning på många platser i landet har varit att underlätta en bred rekrytering till högskolan och därmed motverka social snedrekrytering. Därtill att andelen av befolkningen med en eftergymnasial utbildning ökat stadigt efter utbyggnaden, men att det inte skett några drastiska förändringar i den sociala snedrekryteringen trots det.

Detta bekräftas av denna studie. Fortfarande är män, utlandsfödda och de med utländsk bakgrund samt de utan förälder med eftergymnasial utbildning klart underrepresenterade inom den högre utbildningen (figur 3, s 11). Samtidigt framgår att närhet till högre utbildning spelar en viktig roll i rekryteringen till högskola, framför allt bland kvinnor och de med föräldrar utan akademisk bakgrund men i viss mån även utlandsfödda och de med utländsk bakgrund (tabell 4, s 16).

Beroende av hemregion gör detta att utbildningsutbudet blir mer begränsat för de grupper som uppvisar ett mindre rörligt rekryteringsmönster. I detta avseende framstår svenskfödda män som mest rörliga och utbudsoptimerade – i synnerhet de med minst en förälder med akademisk bakgrund. Det kan även relateras till att de i högre grad väljer tekniskt inriktade utbildningar (här representerat av IT/data och samhällsbyggare), som har en mer geografiskt koncentrerad utbildnings- och arbetsmarknad än exempelvis utbildningar inom breda välfärdsyrken (här representerat av lärare), som är kvinnodominerade och därtill rekryterar en större andel studenter från studieovana hem.

Arbetsmarknadsregionernas rekrytering av nyexaminerade har likaledes en mycket tydlig lokal-regional prägel (figur 8, s 23 och 9, s 24). Hela 85 procent av de som studerat i Stockholm-Mälardalenregionen arbetade fyra år senare i regionen (87 procent i Sunnergren & Wictorins studie). Nästan 40 procent arbetade i samma delregion som de studerat i, vilket understryker den lokala utbildningskapacitetens betydelse för rekryteringen av högutbildade.

Andelarna skiljer sig emellertid rätt mycket mellan delregionerna och påverkas såväl av närliggande studie- och arbetsmarknadsregioner som antalet examinerade i relation till den lokala arbetsmarknaden storlek. Sambandet mellan den lokala högskoleutbildningen och den lokala arbetsmarknaden förefaller vara starkast i huvudstaden, medan övriga delregioner i högre grad

utbildar för andra marknader än den lokala och då företrädesvis den regionala. Endast Stockholm C är nettorekryterare av högutbildad kompetens om man ser till skillnaden mellan antalet som jobbar i delregionen efter avslutade studier och antalet som rekryterades från regionen till högre utbildning. För utbildningsgrupperna tillkommer någon eller några ytterligare delregioner (tabell 10, s 35).

Omkring en femtedel av rekryteringen till arbetsmarknaderna i Stockholm-Mälardalenregionen skedde från övriga landet, medan endast en tiondel av de som studerat i Stockholm-Mälardalenregionen sökte sig till arbetsmarknader utanför regionen (figur 9, s 24 resp. 8, s 23). Stockholm dominerar framväxten av kunskapsintensiva verksamheter och övriga regionen och landet intar roller som nettoexportörer av kvalificerad arbetskraft till huvudstadens arbetsmarknad. Detta inte minst inom högspecialiserade branscher som IT/data men även samhällsbyggare, medan förhållandet är mer balanserat för lärare.

I många fall gör konkurrensen från Stockholm det svårt för kvalificerade verksamheter att etablera sig eller växa i de mindre arbetsmarknadsregionerna, där många framstår som underförsörjda på akademisk arbetskraft när rekryteringen av nyexaminerade ställs i relation till arbetsmarknadens storlek (tabell 7). Kvarstannare och återvändare spelar en viktig roll för kompetensförsörjningen i dessa – i synnerhet de utan egen utbildningskapacitet – och står för ca 40 procent av rekryteringen från den högre utbildningen till arbetsmarknaderna i Stockholm-Mälardalenregionen (figur 10, s 25).

Omkring en femtedel av rekryteringen till arbetsmarknaderna i Stockholm-Mälardalenregionen skedde från övriga landet, medan endast en tiondel av de som studerat i Stockholm-Mälardalenregionen sökte sig till arbetsmarknader utanför regionen.

Tabell 10. Antal studenter med avslutad utbildning 2013, per hem- studie- och arbetsregion

Samtliga	Hemregion	Studieregion	Arbetsregion	Nettorekrytering
Eskilstuna	854	657	575	-279
Fagersta	89	30	61	-28
Falun-Borlänge	854	908	607	-247
Gävle	850	882	653	-197
Hudiksvall	594	52	317	-277
Karlskoga	181	5	132	-49
Linköping	1 537	2 463	1 372	-165
Ludvika-Avesta-Hedemora	367	<5	203	-164
Norrköping	870	834	766	-104
Nyköping-Oxelösund	308	24	216	-92
Stockholm Central	4 888	7 532	11 117	6 229
Stockholm Norra	2 933	22	1 793	-1 140
Stockholm Södra	2 831	2 152	2 061	-770
Uppsala	1 735	3 759	1 638	-97
Vansbro-Mora-Malung-Sälen	237	<5	122	-115
Västerås	1 310	819	1 032	-278
Örebro	1 291	1 908	1 136	-155
Stockholm-Mälarenregionen	21 729	22 052	23 801	2 072
Övriga Sverige	28 538	29 896	24 570	-3 968

IT/data	Hemregion	Studieregion	Arbetsregion	Nettorekrytering
Eskilstuna	16	6	5	-11
Fagersta			<5	<5
Falun-Borlänge	43	18	22	-21
Gävle	31	13	12	-19
Hudiksvall	25		<5	-24
Karlskoga	7		<5	-5
Linköping	68	265	124	56
Ludvika-Avesta-Hedemora	20			-20
Norrköping	42	40	10	-32
Nyköp/Oxelösund	16		<5	-12
Stockholm C	212	473	941	729
Stockholm N	166		34	-132
Stockholm S	184	59	45	-139
Uppsala	102	176	55	-47
Vansbro-Mora-Malung/Sälen	9			-9
Västerås	57	25	17	-40
Örebro	60	42	34	-26
Stockholm-Mälarenregionen	1 058	1 117	1 307	249
Övriga Sverige	1 034	992	814	-220

Samhällsbyggare	Hemregion	Studieregion	Arbetsregion	Nettorekrytering
Eskilstuna	18	<5	6	-12
Fagersta	<5		<5	<5
Falun-Borlänge	40	24	26	-14
Gävle	34	30	11	-23
Hudiksvall	10		<5	<5
Karlskoga	7		<5	<5
Linköping	54	110	68	14
Ludvika-Avesta-Hedemora	18	<5	23	5
Norrköping	25	26	19	-6
Nyköp/Oxelösund	13		<5	<5
Stockholm C	124	181	361	237
Stockholm N	87		32	-55
Stockholm S	84	106	83	-1
Uppsala	57	98	55	-2
Vansbro-Mora-Malung/Sälen	6		<5	<5
Västerås	44	30	47	3
Örebro	36	22	27	-9
Stockholm-Mälarenregionen	661	632	770	109
Övriga Sverige	928	993	852	-76

Lärare	Hemregion	Studieregion	Arbetsregion	Nettorekrytering
Eskilstuna	150	148	132	-18
Fagersta	20		17	-3
Falun-Borlänge	97	225	88	-9
Gävle	93	103	84	-9
Hudiksvall	69	<5	45	-24
Karlskoga	27		30	3
Linköping	230	302	211	-19
Ludvika-Avesta-Hedemora	47		34	-13
Norrköping	132	124	145	13
Nyköp/Oxelösund	44		47	3
Stockholm C	517	1 079	747	230
Stockholm N	313		347	34
Stockholm S	365	182	423	58
Uppsala	222	457	238	16
Vansbro-Mora-Malung/Sälen	32		24	-8
Västerås	225	85	227	2
Örebro	236	317	247	11
Stockholm-Mälarenregionen	2 819	3 025	3 086	267
Övriga Sverige	4 224	4 232	4 119	-105

Sunnergren & Wictorin slår i sin studie även fast att en mycket hög andel av de som avslutat en högskoleutbildning är sysselsatta efter avslutade studier, med små skillnader beroende av studieort. Även detta bekräftas av denna studie, därtill att en hög andel har ett arbete som helt eller delvis matchar deras utbildning (figur 12, s 27 och 13, s 28). Här är förvisso variationerna något större mellan studie- och arbetsregionerna, men så även osäkerheten i data. Det finns även skillnader mellan utbildningsinriktningar, där lärare är den utbildningsgrupp som har den högsta matchningen av de tre utbildningsgrupper som analyserats närmare i denna studie.

Resultatet bekräftar således att universitets- och högskoleutbildning bör ses i en lokal och en regional kontext såväl vad gäller rekryteringen till som från högskola. Det finns ett starkt beroende såväl vad gäller upptagnings- som avsättningsområde för de studenter som utbildas, som dock varierar beroende av vilka kompetensområden det handlar om. I likhet med andra marknader spelar graden av specialisering in och påverkar lokaliseringsmönstret av studie- och arbetsplatser.

Men, det är också tydligt att ingen delmarknad är sig självt nog, utan samtliga är beroende av andra delar av Stockholm-Mälarsregionen eller övriga landet för att täcka behoven. Det är också tydligt att delregionerna både kompletterar och konkurrerar med varandra i detta avseende, där vissa utbildar långt mer än de egna behoven och andra rekryterar långt fler än vad som utbildas lokalt. Rörlighet är därmed en nyckelfaktor för att marknaden ska fungera så bra som möjligt, där begreppet omfattar såväl geografiska som sociala aspekter. Att möjliggöra för så många som möjligt att ta del av utbildningsutbudet och den färdigutbildade kompetensen.

Resultatet bekräftar således att universitets- och högskoleutbildning bör ses i en lokal och en regional kontext såväl vad gäller rekryteringen till som från högskola.

Källförteckning

Sunnergren & Wictorin (2016). Hur försörjs Östra Mellansveriges arbetsmarknader med högskoleutbildad arbetskraft?

UHR (2020): Antagning till högre utbildning höstterminen 2020

UKÄ (2018): Rekrytering till högre utbildning från Sveriges län och kommuner

En Bättre Matchning är det storregionala samarbetet inom strategisk kompetensförsörjning med inriktning mot högre utbildning mellan regionalt utvecklingsansvariga i de åtta länen Stockholm, Uppsala, Västmanland, Örebro, Sörmland, Östergötland, Gävleborg och Dalarna.

Syftet är att utveckla och stärka samarbetet mellan regionalt utvecklingsansvariga och högre lärosäten i frågor gällande strategisk kompetensförsörjning i Stockholm-Mälardalenregionen.

Arbetet leds av en politisk styrgrupp med representanter från regionerna och koordineras av Mälardalsrådet.

MÄLARDALSRÅDET

malardalsradet.se

Mälardalsrådet driver medlemmarnas frågor för konkreta resultat inom infrastruktur, kompetensförsörjning, innovation, maritim samverkan och internationella jämförelser. Vi samlar våra kommuner och regioner till en dynamisk mötesplats för politik, näringsliv och akademi.